

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για την Ελλάδα

3ος τόμος

Κεφάλαια 32 – 47

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κωστής Κουτσόπουλος, *Καθηγ. Ε.Μ.Π.*
Μαρία Σωτηράκου, *Εκπαιδευτικός*
Μαρία Τασσόγλου, *Εκπαιδευτικός*
Δημήτριος Ζωγόγιαννης, *Εκπαιδευτικός **

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Γεώργιος Κορρές, *Επικ. Καθ. Παν. Αιγαίου*
Αντώνιος Ροβολής, *Λέκτ. Χαροκ. Παν/μίου*
Στυλιανή Θωμαδάκη, *Εκπαιδευτικός*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Χριστίνα Τάγαρη, *Σκιτσογράφος - Εικονογράφος*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σοφία Στέρπη, *Φιλολόγος*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘ. ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Γεώργιος Σκαλιάπας, *Σύμβ. του Παιδ. Ινστιτ.*

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Χρήστος Μποκόρος, *Εικαστικός καλλιτέχνης*

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

**συμμετείχε στη συγγραφή του πρώτου μέρους (1/3) του
διδακτικού πακέτου*

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ
Ομάδα Εργασίας, Αποφ. 16158/6-11-06
και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Κωνσταντίνος Κουτσόπουλος
Μαρία Σωτηράκου Μαρία Τασσόγλου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
Ελληνικά γράμματα**

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για την Ελλάδα

3ος τόμος

Κεφάλαια 32 – 47

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία
Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με
βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το
Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο
75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από
εθνικούς πόρους.

Κεφάλαιο 32ο

Οι πόλεις της Ελλάδας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇒ για τις μικρές και μεγάλες πόλεις της Ελλάδας
- ⇒ για τους λόγους που έκαναν γνωστές τις πόλεις αυτές

Εικόνα 32.1α:
Αθήνα

Εικόνα 32.1β:
Θεσσαλονίκη

Εικόνα 32.1γ:
Πάτρα

Στις εικόνες 32.1α, 32.1 β και 32.1 γ βλέπουμε σημεία μεγάλων πόλεων της χώρας μας. Βρείτε στο γεωμορφολογικό χάρτη της Ελλάδας τη θέση αυτών των πόλεων και πείτε ένα λόγο που βοήθησε να γίνουν μεγαλουπόλεις.

Η μεγαλύτερη πόλη της χώρας μας είναι η Αθήνα, η οποία είναι και η πρωτεύουσα του κράτους μας. Στην Αθήνα είναι συγκεντρωμένες όλες οι εξουσίες της χώρας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, η Κυβέρνηση, η Βουλή, το Ανώτατο Δικαστήριο (ο Άρειος Πάγος)...

Η Θεσσαλονίκη είναι η δεύτερη σε πληθυσμό πόλη της Ελλάδας. Χαρακτηρίζεται ως το μεγαλύτερο οικονομικό και πολιτισμικό κέντρο της Βόρειας Ελλάδας. Στους εκθεσιακούς της χώρους πραγματοποιούνται αξιόλογες εμπορικές εκθέσεις, όπου συγκεντρώνονται άνθρωποι από όλα τα μέρη του κόσμου και οι πολιτιστικές της εκδηλώσεις έχουν πάντα επιτυχία.

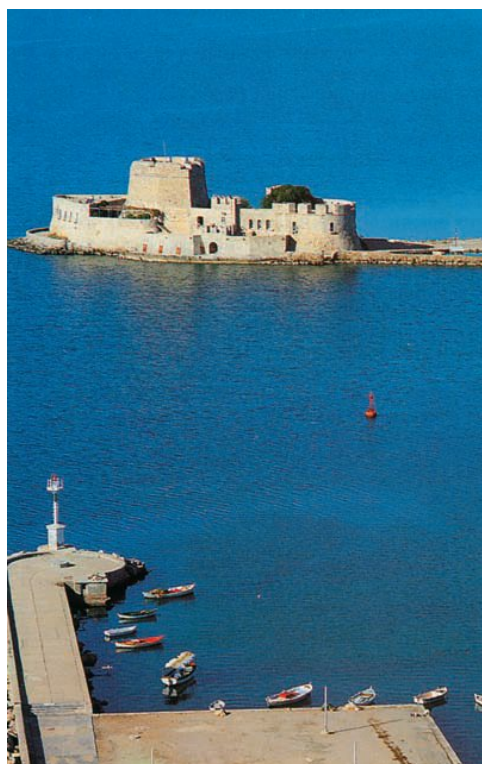

Ο παρακάτω πίνακας αναφέρει μεγάλες πόλεις της Ελλάδας. Ποιες από αυτές είναι παραθαλάσσιες και ποιες ορεινές;

Αθήνα	Ηράκλειο
Θεσσαλονίκη	Βόλος
Πειραιάς	Καβάλα
Πάτρα	Χαλκίδα
Ιωάννινα	

Ας συζητήσουμε ποια είναι τα χαρακτηριστικά στοιχεία, για τα οποία είναι γνωστή κάθε μία από τις πόλεις του πίνακα.

Η χώρα μας είναι διάσπαρτη από πολλές μικρές πόλεις και χωριά. Πόλεις σύγχρονες και πόλεις ιστορικές, που χαρακτηρίζονται είτε από το σπουδαίο ρόλο τους στην ιστορία της Ελλάδας είτε από τη φυσική τους ομορφιά. Η Σπάρτη, οι Μυκήνες, το Μεσολόγγι, η Ολυμπία, το Ναύπλιο, ο Μιστράς, τα Σφακιά, η Σητεία, το Μέτσοβο, οι Δελφοί, η Φλώρινα...

Εικόνα 32.2: Ναύπλιο

Εντοπίστε στον πολιτικό χάρτη της τάξης σας τις παραπάνω πόλεις και συζητήστε ποιες από αυτές είχαν αξιόλογη παρουσία στην Αρχαία Ελλάδα.

Κατά την περιήγηση στη χώρα μας συναντάμε ονομαστά συμπλέγματα χωριών, όπως τα Ζαγοροχώρια και τα χωριά του Σουλίου στην Ήπειρο, τα χωριά του Πηλίου στη Θεσσαλία και τα χωριά του Πάρωνα στην Πελοπόννησο.

Ας συζητήσουμε μαζί ποια είναι τα ιστορικά και περιβαλλοντικά στοιχεία που έχουν κάνει γνωστά αυτά τα χωριά. Πώς μπορούμε σήμερα να τα αξιοποιήσουμε τουριστικά;

Εικόνα 32.3: Βάθια, Μάνη

Ο Πειραιάς, η Θεσσαλονίκη, η Πάτρα, ο Βόλος και το Ηράκλειο είναι τα μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας μας. Πολλά προϊόντα μετακινούνται από αυτά προς πολλές χώρες των άλλων ηπείρων. Επίσης μεταφέρονται προς τα λιμάνια μας πολλά προϊόντα από τις άλλες ηπείρους με σκοπό να φθάσουν σε όλη σχεδόν την Ελλάδα. Χιλιάδες άνθρωποι καταφθάνουν στις μεγάλες αυτές πόλεις της Ελλάδας για δουλειές ή για τουρισμό.

Ας συζητήσουμε μαζί τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που παρουσιάζουν αυτές οι πόλεις από τις παραπάνω δραστηριότητες.

Γίνετε ταξιδιώτες των ελληνικών θαλασσών. Ξεκινήστε ένα ταξίδι από την Αλεξανδρούπολη με προορισμό την Κέρκυρα. Σημειώστε τις πόλεις-λιμάνια που θα συναντήσετε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σας.

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Στο μάθημα αναφέρονται ορισμένες πόλεις της χώρας μας που υπήρχαν και στην Αρχαία Ελλάδα. Χωρισμένοι σε πέντε ομάδες βρίσκουμε άλλες πέντε πόλεις που θυμόμαστε από την ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας και φέρνουμε πληροφορίες για την οικονομική τους ανάπτυξη.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Η Βεργίνα, μια πόλη σταθμός του Ελληνικού Πολιτισμού

Είναι η αρχαία πόλη, η οποία βρίσκεται στους πρόποδες των Πιερίων Ορέων και ταυτίζεται με τις Αιγές, την πρωτεύουσα του βασιλείου της Μακεδονίας. Το χώρο τον κατοικούσαν σύμφωνα με τις ενδείξεις από την 3η χιλιετία προ Χριστού και ήταν ένα σημαντικό και πολυάνθρωπο κέντρο.

Το 1977 ο αρχαιολόγος Μανόλης Ανδρόνικος ύστερα από προσπάθειες πολλών χρόνων (είχε ξεκινήσει τις ανασκαφές τη δεκαετία του 1950)

έφερε στο φως τους βασιλικούς τάφους της Μεγάλης Τούμπας, ανάμεσα στους οποίους σημαντικότερος ήταν εκείνος του Βασιλιά Φίλιππου του Β΄, πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Η ανακάλυψη αυτή θεωρήθηκε ένα από τα σημαντικότερα αρχαιολογικά γεγονότα του αιώνα μας. Ο τάφος αυτός ήταν ασύλητος και τα καταπληκτικά ευρήματα του δηλώνουν τον ελληνικό πολιτισμό εκείνης της εποχής.

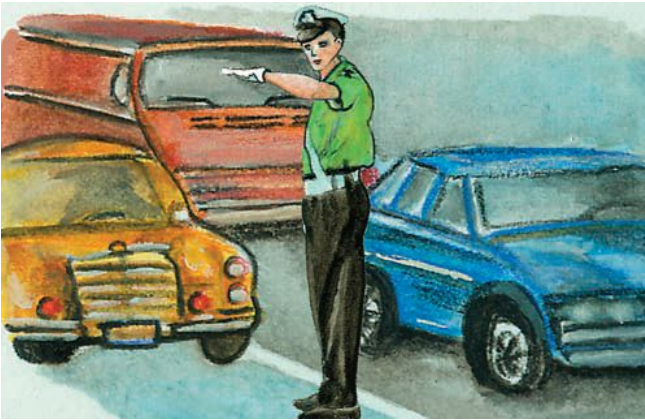
Υπουργείο Πολιτισμού

Κεφάλαιο 33ο

Η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇒ γιατί είναι απαραίτητη η διοικητική διαίρεση της χώρας μας
- ⇒ για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α)

Εικόνα 33.1α: Τροχονόμος

Εικόνα 33.1β: Βοσκός

Οι παραπάνω εικόνες δείχνουν κατοίκους διαφορετικών περιοχών της χώρας μας. Συζητήστε τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο καθένας από αυτούς στην καθημερινή του ζωή.

Το ποικιλόμορφο ανάγλυφο της πατρίδας μας διαμορφώνει διαφορετικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά σε κάθε περιοχή. Τα χαρακτηριστικά αυτά με τη σειρά τους καθορίζουν τον τρόπο ζωής των κατοίκων της περιοχής.

Είστε κάτοικοι ενός ορεινού χωριού στην Πίνδο. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζετε κατά τη διάρκεια του χειμώνα είναι πολλά.

Πιστεύετε ότι για την επίλυση τους θα πρέπει να συναντήσετε ορισμένους αρμόδιους στην Αθήνα ή είναι προτιμότερη η συνεργασία με τον υπεύθυνο του δήμου, στον οποίο ανήκει το χωριό σας;

Για την άμεση και καλύτερη αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων, που δημιουργούνται σε μια περιοχή, το κράτος δημιούργησε τις μικρότερες διοικητικές διαιρέσεις της χώρας. Έτσι οι διοικητικές αρχές κάθε περιοχής, οι οποίες γνωρίζουν καλύτερα τα προβλήματα της, μπορούν να προτείνουν και να εφαρμόζουν τις καλύτερες λύσεις για τα τοπικά θέματα.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού η χώρα μας έχει τρία επίπεδα διοικητικής διαίρεσης. Αυτά είναι:

α) Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), στους οποίους περιλαμβάνονται οι δήμοι και οι κοινότητες. Κάθε κοινότητα περιλαμβάνει τους κατοίκους ενός ή και περισσότερων οικισμών, οι οποίοι (σε συνεργασία με το τοπικό συμβούλιο που εκλέγουν) συζητούν και αντιμετωπίζουν τα καθημερινά τους προβλήματα. Κάθε δήμος συνήθως αποτελείται από δημοτικά διαμερίσματα, τα οποία βρίσκονται στην ίδια περιοχή κι επομένως έχουν σχεδόν κοινά προβλήματα. Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο, επικεφαλής του οποίου είναι ο εκλεγμένος δήμαρχος.

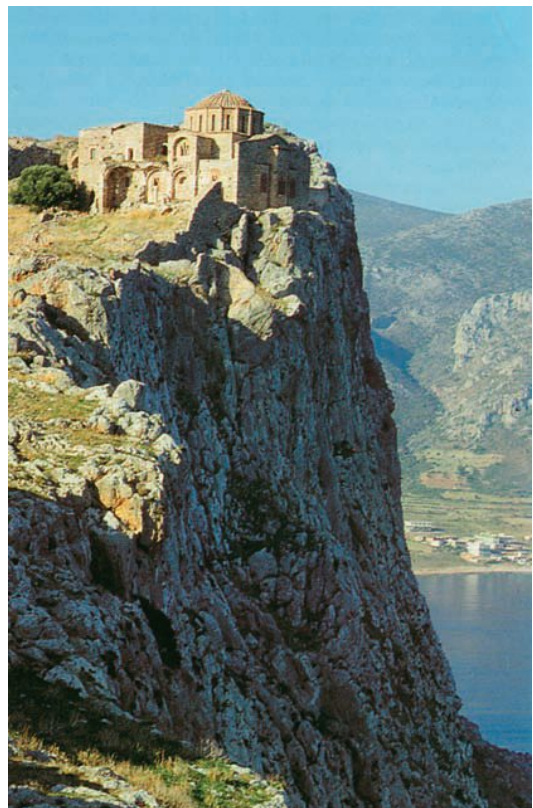
Ας συζητήσουμε μαζί ποια προβλήματα μπορεί να αντιμετωπίσει το συμβούλιο ενός δημοτικού διαμερίσματος. Επίσης να βρούμε ποια προβλήματα μπορεί να συζητήσει το δημοτικό συμβούλιο του δήμου, στον οποίο αυτό ανήκει.

Υπήρξαν μικρές γειτονικές κοινότητες, οι οποίες αντιμετώπιζαν κοινά προβλήματα. Για την αντιμετώπιση και τη γρήγορη λύση των προβλημάτων οι κοινότητες ενώθηκαν σε δήμους (σύμφωνα με το σχέδιο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ που διαμόρφωσε το κράτος). Ένας από αυτούς είναι ο Δήμος Κερκίνης, που αποτελείται από 18 χωριά, με έδρα τη Ροδόπολη.

Πολλοί δήμοι και κοινότητες της χώρας μας έπαιζαν σπουδαίο ρόλο στην εξέλιξη της ελληνικής ιστορίας. Ο Μιστράς και η Μονεμβασιά, που βλέπουμε στην παρακάτω εικόνα, είναι δύο από τους δήμους αυτούς.

Εικόνα 33.2: Μιστράς

Εικόνα 33.3: Μονεμβασιά →

β) Οι δήμοι μιας μεγάλης περιοχής πολλές φορές αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα. Προβλήματα στις συγκοινωνίες, στην ιατρική περίθαλψη, στις αγροτικές καλλιέργειες και αλλού. Για την καλύτερη αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων το κράτος έχει σχεδιάσει τους νομούς, οι οποίοι αποτελούνται από τους δήμους μιας περιοχής και διοικούνται από το νομαρχιακό

συμβούλιο και το νομάρχη. Ο νομάρχης εκλέγεται από τους κατοίκους του νομού και έχει καθήκον να ενεργεί, ώστε να γίνεται καλύτερη η ζωή των κατοίκων της περιοχής του. Οι νομοί της χώρας αποτελούν το δεύτερο επίπεδο διοικητικής διαίρεσης.

Συζητήστε την περίπτωση της κατασκευής του δρόμου που ενώνει το νομό Λασιθίου με το νομό Χανίων. Το ζήτημα αφορά τους κατοίκους μόνο των δύο νομών ή τους κατοίκους ολόκληρης της Κρήτης; Γιατί;

γ) Υπάρχουν σημαντικά προβλήματα και θέματα κοινά για πολλούς γειτονικούς νομούς, που ενδιαφέρουν χιλιάδες κατοίκους. Η κατασκευή μεγάλων δρόμων, γεφυρών, αεροδρομίων, φραγμάτων, τεχνητών λιμνών και άλλων αναπτυξιακών έργων απευθύνονται σε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Ελλάδας. Για το λόγο αυτό η χώρα μας χωρίστηκε σε 13 μεγάλες περιφέρειες, οι οποίες αποτελούνται από περιοχές με κοινά χαρακτηριστικά κι επομένως έχουν κοινά προβλήματα. Ο περιφερειάρχης, ο οποίος ορίζεται από το κράτος, είναι ο επικεφαλής της περιφέρειας. Οι περιφέρειες της χώρας αποτελούν το τρίτο επίπεδο της διοικητικής διαίρεσης.

Ας συζητήσουμε μαζί για τα μεγάλα περιφερειακά έργα που έγιναν τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας (γέφυρα Ρίου, αεροδρόμιο Ε. Βενιζέλος κ.ά.). Εξυπηρετούν μόνο τους κατοίκους των περιφερειών, στις οποίες υλοποιήθηκαν;

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Ας επισκεφθούμε τις Αρχές της περιοχής μας (Κοινότητα, Δήμο), αφού πρώτα σε συνεργασία με τη δασκάλα ή το δάσκαλο μας έχουμε ορίσει την η μέρα της επίσκεψης. Θα έχουμε έτοιμο έναν κατάλογο με τα προβλήματα του τόπου μας (δρόμο, γέφυρα κ.ά.), για να τα συζητήσουμε και να βρούμε λύση.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Ιωάννης Καποδίστριας, ο πρώτος Έλληνας Κυβερνήτης

Ο Ιωάννης Καποδίστριας, πρώτος Κυβερνήτης του νεοελληνικού κράτους μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους, ασχολήθηκε σοβαρά με τη διοίκηση της χώρας.

- Διαμόρφωσε φορολογικό σύστημα
- Ίδρυσε την Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα, για να βοηθήσει οικονομικά την ανάπτυξη των βιοτεχνιών
- Ίδρυσε πολλά σχολεία
- Οργάνωσε τα δικαστήρια
- Βοήθησε στην ανάπτυξη της γεωργίας

Δυστυχώς δεν κατάφερε να ολοκληρώσει το έργο του, επειδή δολοφονήθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου 1831. Οι οργανωτικές του ικανότητες και η πολιτική και κοινωνική του σκέψη τον καθιέρωσαν ως μία από τις μεγαλύτερες μορφές της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 34ο

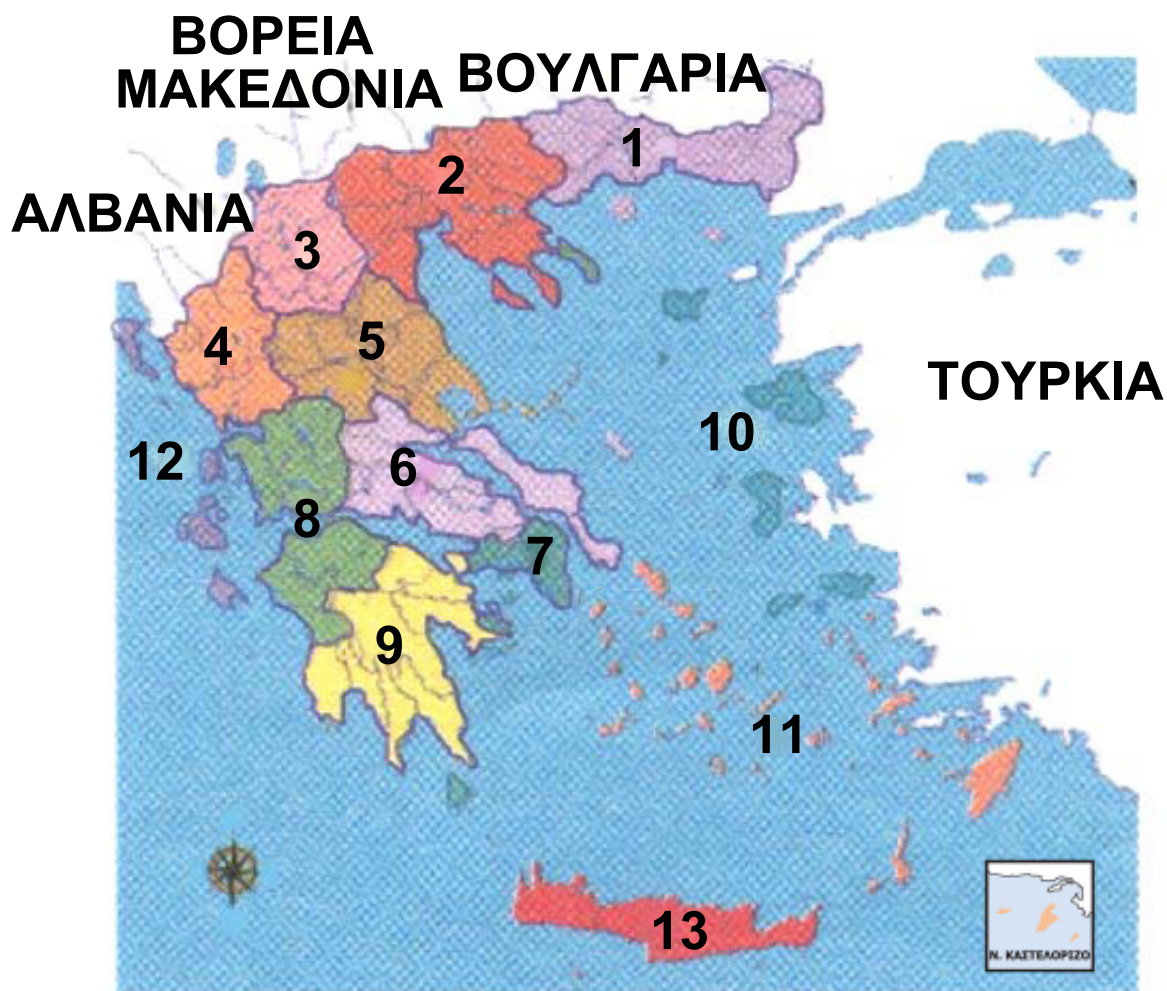
Τα γεωγραφικά διαμερίσματα και οι περιφέρειες της Ελλάδας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ για τα γεωγραφικά διαμερίσματα και τις περιφέρειες της χώρας μας

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

- 1** Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
- 2** Κεντρική Μακεδονία
- 3** Δυτική Μακεδονία
- 4** Ήπειρος
- 5** Θεσσαλία
- 6** Στερεά Ελλάδα
- 7** Αττική
- 8** Δυτική Ελλάδα
- 9** Πελοπόννησος
- 10** Βόρειο Αιγαίο
- 11** Νότιο Αιγαίο
- 12** Νησιά του Ιονίου
- 13** Κρήτη

*Σελ. 26 και 27
Εικόνα 34.1 :
Πολιτικοί χάρτες
της Ελλάδας*

Γεωγραφικά Διαμερίσματα της Ελλάδας

Ας παρατηρήσουμε τους δύο χάρτες της χώρας μας που φαίνονται στην εικόνα 34.1. Τα τμήματα, που διακρίνουμε σε κάθε χάρτη, έχουν ορισμένες διαφορές μεταξύ τους. Ας συζητήσουμε γιατί.

Στη χώρα μας υπάρχουν μεγάλες περιοχές, οι οποίες έχουν ορισμένα ιδιαίτερα γεωγραφικά και ιστορικά στοιχεία. Η Πελοπόννησος ή Μοριάς, όπως είναι γνωστή από την ιστορία, είναι η περιοχή της πατρίδας μας που συνδέεται με την υπόλοιπη Ελλάδα με τον Ισθμό της Κορίνθου. Η Μακεδονία είναι η περιοχή, όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε ο Μέγας Αλέξανδρος. Τις περιοχές αυτές τις ονομάζουμε **γεωγραφικά διαμερίσματα**.

Συζητήστε μεταξύ σας και βρείτε παρόμοια χαρακτηριστικά στοιχεία και των υπόλοιπων γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας μας: της Στερεάς Ελλάδας, της Θεσσαλίας, της Ηπείρου, της Θράκης, των νησιών του Αιγαίου πελάγους, της Κρήτης και των νησιών του Ιονίου πελάγους.

Περιφέρειες της Ελλάδας

Για την καλύτερη οργάνωση της ζωής των Ελλήνων, το κράτος διαίρεσε τη χώρα μας σε **περιφέρειες**. Η διαίρεση αυτή έχει γίνει με βάση: α) τα κοινά γεωμορφολογικά, κλιματικά και άλλα στοιχεία που επικρατούν σε συγκεκριμένες περιοχές και β) τις οικονομικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής. Ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των περιοχών πραγματοποιούνται διάφορα έργα. Κάθε περιφέρεια έχει τη δική της διοίκηση με επικεφαλής τον περιφερειάρχη, ο οποίος

είναι εκπρόσωπος της κυβέρνησης και σε συνεργασία με αυτήν συντονίζει τα μεγάλα έργα που γίνονται στην περιφέρεια του.

Ας βρούμε μαζί από το δεύτερο χάρτη της εικόνας 34.1 τις περιφέρειες της πατρίδας μας και ας τις ονομάσουμε.

Παρατηρήστε τους δύο χάρτες της εικόνας 34.1 και βρείτε ποια γεωγραφικά διαμερίσματα και ποιες περιφέρειες της χώρας ταυτίζονται γεωγραφικά.

Γεωγραφικά διαμερίσματα

Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Ήπειρος, Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη, Νησιά Αιγαίου, Κρήτη, Νησιά Ιονίου

Περιφέρειες

Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα, Αττική, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, Νησιά Ιονίου, Κρήτη

Έχουμε μιλήσει για τις κοινότητες, τους δήμους, τους νομούς και τις περιφέρειες της χώρας μας. Ας εξετάσουμε πώς όλοι αυτοί οι φορείς διοίκησης θα πρέπει να συνεργάζονται για τη σωστή αντιμετώπιση των προβλημάτων μας και για την ανάπτυξη της πατρίδας μας.

Η Αττική αποτελεί από μόνη της μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας μας.

Συζητήστε τους λόγους, οι οποίοι υποχρέωσαν το κράτος να ορίσει την Αττική ως μία περιφέρεια.

Γεωγραφικό γλωσσάριο

Γεωγραφικό διαμέρισμα: μια περιοχή με τα δικά της γεωγραφικά και ιστορικά χαρακτηριστικά.

Περιφέρεια: μια μεγάλη περιοχή με τη δική της διοικητική οργάνωση

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Θα είχε ενδιαφέρον να βρούμε την ιστορική προέλευση των ονομάτων των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας μας. Ορισμένα από αυτά έχουν και άλλες ονομασίες. Ας προσπαθήσουμε να βρούμε μερικές από αυτές.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Η αυτοδιοίκηση του Αγίου Όρους

Η Χερσόνησος του Αγίου Όρους (η χερσόνησος του Άθω) είναι τόπος απομόνωσης και προσευχής για πολλούς μοναχούς, ερημίτες και προσκυνητές. Στο παρελθόν υπήρχαν εκεί 180 μοναστήρια, στα οποία οι βυζαντινοί αυτοκράτορες και οι Τούρκοι κατακτητές αναγνώριζαν το δικαίωμα της αυτοδιοίκησης. Σήμερα στη μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους λειτουργούν 20 μονές με 1.850 μοναχούς.

Η έδρα της τοπικής εξουσίας, του "Πρωτάτου", είναι στις Καρυές. Εκεί συνεδριάζει η Ιερά Επιστοασία, που αποτελείται από 20 εκπροσώπους των μονών, οι οποίοι αποφασίζουν για όλα τα θέματα που απασχολούν τα μοναστήρια. Το λιμανάκι της Δάφνης συνδέει το Άγιον Όρος με την Ουρανούπολη. Πλήθος επισκεπτών προσέρχεται κάθε μέρα. Άδεια εισόδου όμως παίρνουν μόνο οι άνδρες. Η "Ιερά Επιστοασία", σύμφωνα με τη παράδοση, δεν επιτρέπει την είσοδο γυναικών. Οι προσκυνητές έρχονται για να προσευχηθούν, να προσκυνήσουν ιερά κειμήλια, να απολαύσουν βυζαντινούς ύμνους, αλλά και την ομορφιά της φύσης, ακόμα και για να μελετήσουν στις βιβλιοθήκες σπάνια ιστορικά έγγραφα από την εποχή του Βυζαντίου.

Στο Άγιο Όρος, που ονομάζεται και "Περιβόλι της Παναγιάς" (γιατί εδώ λατρεύεται η Παναγία), η μαγεία της φύσης είναι μοναδική. Το τοπίο είναι γαλήνιο, ξεκουράζει και ανυψώνει την ψυχή του ταξιδιώτη προσκυνητή.

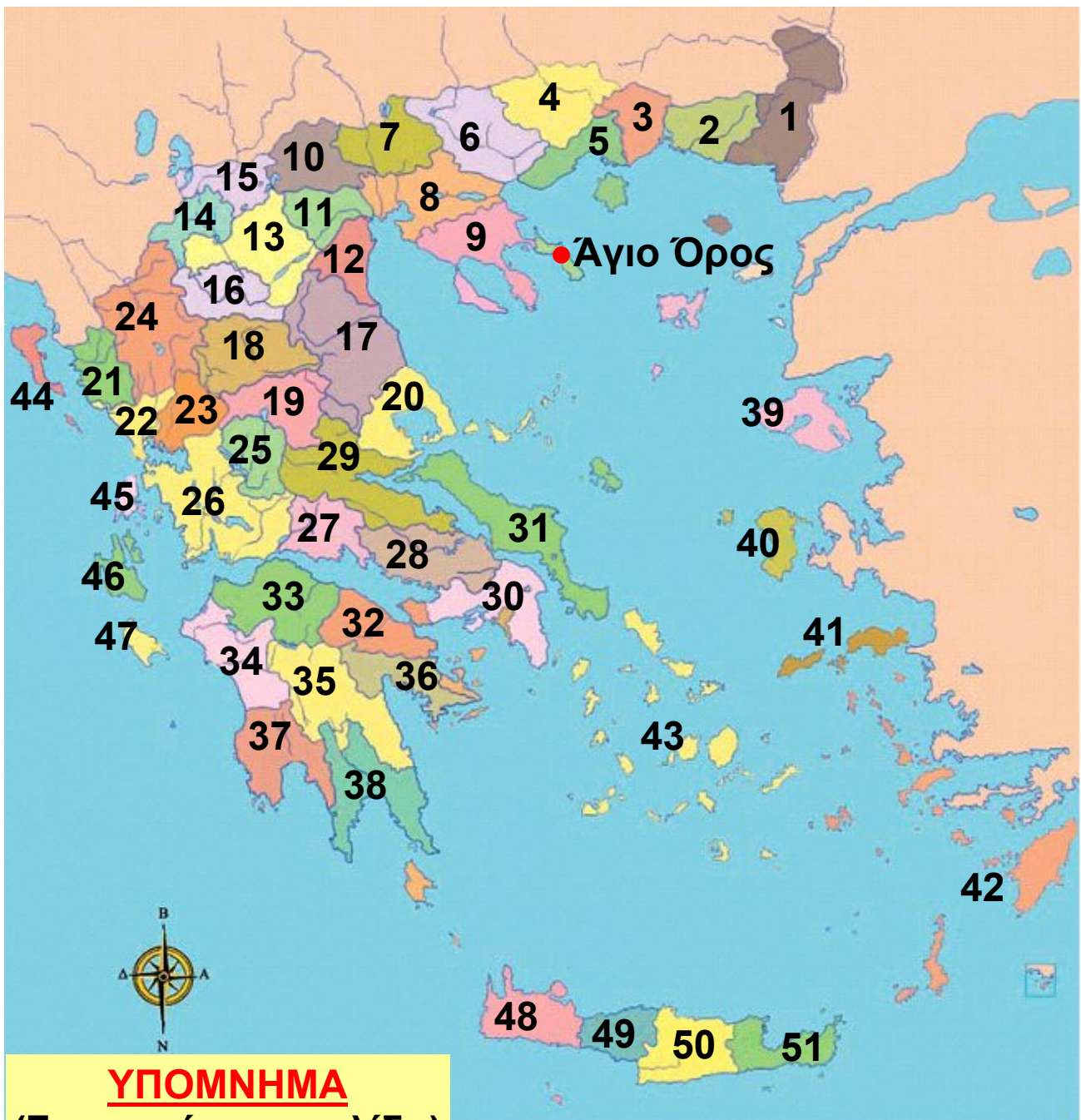
Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 35ο

Οι νομοί της Ελλάδας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ τους νομούς της χώρας μας, τις πρωτεύουσές τους και τις γνωστότερες πόλεις τους

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

(Στην επόμενη σελίδα)

Εικόνα 35.1: Πολιτικός χάρτης της Ελλάδας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Νομοί

1. Έβρου
2. Ροδόπης
3. Ξάνθης
4. Δράμας
5. Καβάλας
6. Σερρών
7. Κιλκίς
8. Θεσσαλονίκης
9. Χαλκιδικής
10. Πέλλας
11. Ημαθίας
12. Πιερίας
13. Κοζάνης
14. Καστοριάς
15. Φλώρινας
16. Γρεβενών
17. Λάρισας
18. Τρικάλων
19. Καρδίτσας
20. Μαγνησίας
21. Θεσπρωτίας
22. Πρέβεζας
23. Άρτας
24. Ιωαννίνων
25. Ευρυτανίας
26. Αιτωλοακαρνανίας
27. Φωκίδας
28. Βοιωτίας
29. Φθιώτιδας
30. Αττικής
31. Εύβοιας
32. Κορινθίας
33. Αχαΐας
34. Ηλείας
35. Αρκαδίας
36. Αργολίδας
37. Μεσσηνίας
38. Λακωνίας
39. Λέσβου
40. Χίου
41. Σάμου
42. Δωδεκανήσου
43. Κυκλάδων
44. Κέρκυρας
45. Λευκάδας
46. Κεφαλληνίας
47. Ζακύνθου
48. Χανίων
49. Ρεθύμνης
50. Ηρακλείου
51. Λασιθίου

Ο χάρτης της σελίδας 32 παρουσιάζει τους νομούς της χώρας μας. Χρησιμοποιήστε τους χάρτες της εικόνας 34.1 του προηγούμενου μαθήματος, για να βρείτε τους νομούς κάθε γεωγραφικού διαμερίσματος και κάθε περιφέρειας. Ποιοι νομοί ανήκουν σε περιφέρεια διαφορετική από το γεωγραφικό διαμέρισμά τους;

Η Ελλάδα έχει 51 νομούς. Η διοίκηση, δηλαδή ο νομάρχης, το νομαρχιακό συμβούλιο και το νομαρχιακό ταμείο, εδρεύει στην πρωτεύουσα του νομού, όπου βρίσκονται και οι νομαρχιακές υπηρεσίες. Σκοπός της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης είναι να συντηρεί και να εκτελεί δημόσια και κοινωφελή έργα, καθώς επίσης να συντηρεί και να διαχειρίζεται κρατικά κτίρια, μηχανήματα και αυτοκίνητα. Το νομαρχιακό συμβούλιο σχεδιάζει τα προγράμματα για τα δημόσια έργα.

Η πρωτεύουσα είναι συνήθως η μεγαλύτερη πόλη και σ' αυτήν βρίσκονται το νοσοκομείο, η αστυνομία, η πυροσβεστική και οι δικαστικές αρχές. Στην πρωτεύουσα παρατηρείται η μεγαλύτερη εμπορική κίνηση του νομού.

Ας συζητήσουμε μαζί με ποιους τρόπους ο νομάρχης θα πρέπει να συντονίζει τις υπηρεσίες, ώστε όλοι οι κάτοικοι του νομού (ακόμη και όσοι δεν μπορούν να επισκέπτονται την πρωτεύουσα) να εξυπηρετούνται.

Στο χάρτη της τάξης σας σημειώνονται οι πρωτεύουσες των νομών. Βρείτε ποιες από αυτές έχετε συναντήσει στην ελληνική ιστορία.

Σε κάθε νομό, εκτός από την πρωτεύουσα, υπάρχουν και άλλες μεγάλες πόλεις, οι οποίες παρουσιάζουν τουριστικό και εμπορικό ενδιαφέρον. Μερικές από αυτές είναι το Γύθειο, το Αγρίνιο, το Αργός, η Θήβα κ.ά. Μικρότερες αλλά με μεγάλη σπουδαιότητα είναι η Ορεστιάδα, η Σαμοθράκη, η Πτολεμαΐδα, η Καλαμπάκα, οι Δελφοί, η Ολυμπία, η Επίδαυρος κ.ά.

Εικόνα 35.2: Αρχαίο θέατρο Επίδαυρου

Ας βρούμε σε ποιο νομό βρίσκονται οι πόλεις που προαναφέραμε. Ποιο σπουδαίο στοιχείο (ιστορικό, τουριστικό ή εμπορικό) έχει να παρουσιάσει κάθε μία από αυτές;

Η Πολιτεία σας έχει αναθέσει να σχεδιάσετε τον εθνικό δρόμο που θα συνδέει την Αλεξανδρούπολη με το Γύθειο. Από ποιες πρωτεύουσες νομών θα περάσει ο δρόμος; Ποιους αρχαιολογικούς τόπους θα αναφέρετε με πινακίδες κατά μήκος της διαδρομής;

Ας εντοπίσουμε τώρα στο χάρτη σε ποια περιφέρεια βρίσκονται οι πόλεις της προηγούμενης παραγράφου.

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωριζόμαστε σε εννέα ομάδες, όσα είναι και τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας μας. Με την ομάδα μας σχεδιάζουμε τους νομούς κάθε διαμερίσματος αναγράφοντας το όνομα του, την πρωτεύουσα και τις κυριότερες πόλεις. Ζωγραφίζουμε το σχέδιο μας και το κρεμάμε στους τοίχους της τάξης.

Θράκη

Νομός

Έβρου
Ροδόπης
Ξάνθης

Πρωτεύουσα

Αλεξανδρούπολη
Κομοτηνή
Ξάνθη

Μακεδονία

Νομός

Δράμας
Καβάλας
Σερρών
Κιλκίς
Θεσσαλονίκης
Χαλκιδικής
Πέλλας
Ημαθίας
Πιερίας
Φλώρινας
Καστοριάς
Κοζάνης
Γρεβενών

Πρωτεύουσα

Δράμα
Καβάλα
Σέρρες
Κιλκίς
Θεσσαλονίκη
Πολύγυρος
Έδεσσα
Βέροια
Κατερίνη
Φλώρινα
Καστοριά
Κοζάνη
Γρεβενά

Ήπειρος

Νομός

Θεσπρωτίας
Πρέβεζας
Άρτας
Ιωαννίνων

Πρωτεύουσα

Ηγουμενίτσα
Πρέβεζα
Άρτα
Ιωάννινα

Θεσσαλία

Νομός

Λάρισας
Τρικάλων
Καρδίτσας
Μαγνησίας

Πρωτεύουσα

Λάρισα
Τρίκαλα
Καρδίτσα
Βόλος

Στερεά Ελλάδα

Νομός

Ευρυτανίας
Φθιώτιδας
Αιτωλοακαρνανίας
Φωκίδας
Βοιωτίας
Εύβοιας
Αττικής

Πρωτεύουσα

Καρπενήσι
Λαμία
Μεσολόγγι
Άμφισσα
Λιβαδειά
Χαλκίδα
Αθήνα

Πελοπόννησος

Νομός

Αχαΐας
Κορινθίας
Αργολίδας
Αρκαδίας
Ηλείας
Μεσσηνίας
Λακωνίας

Πρωτεύουσα

Πάτρα
Κόρινθος
Ναύπλιο
Τρίπολη
Πύργος
Καλαμάτα
Σπάρτη

Νησιά Αιγαίου Πελάγους

Νομός

Λέσβου
Χίου
Σάμου
Κυκλάδων
Δωδεκανήσου

Πρωτεύουσα

Μυτιλήνη
Χίος
Σάμος
Ερμούπολη
Ρόδος

Νησιά Ιονίου Πελάγους

Νομός

Κέρκυρας
Λευκάδας
Κεφαλληνίας
Ζακύνθου

Πρωτεύουσα

Κέρκυρα
Λευκάδα
Αργοστόλι
Ζάκυνθος

Κρήτη

Νομός

Χανίων
Ηρακλείου
Ρεθύμνης
Λασιθίου

Πρωτεύουσα

Χανιά
Ηράκλειο
Ρέθυμνο
Άγιος Νικόλαος

Κεφάλαιο 36ο

Η αγροτική παραγωγή στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇒ τα κυριότερα αγροτικά προϊόντα που παράγονται στη χώρα μας
- ⇒ τις περιοχές της παραγωγής τους

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Αλιεία

Πτηνοτροφία

Βαμβάκι

Καπνός

Γεωργικά
Προϊόντα

Καλαμπόκι

Εσπεριδοειδή

Αμπέλια

Ελιές

Βιομηχανικά
Προϊόντα

Μετάξι

Κτηνοτροφία

Δασικά
Προϊόντα

Ορυκτά

Εικόνα 36.1: Χάρτης παραγωγής προϊόντων της Ελλάδας

Παρατηρήστε το χάρτη παραγωγής προϊόντων της Ελλάδας (εικόνα 36.1) και εντοπίστε τους νομούς, στους οποίους παράγονται τα τρία κυριότερα αγροτικά προϊόντα της χώρας μας: τα εσπεριδοειδή, οι ελιές και τα σταφύλια.

Στην Ελλάδα η αγροτική παραγωγή αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της οικονομίας. Η παραγωγή αυτή εξαρτάται από τη μορφολογία και τη σύνθεση του εδάφους, καθώς και από το κλίμα κάθε περιοχής.

Βρείτε προϊόντα που παράγονται στα χωριά της Πίνδου και προϊόντα της Θεσσαλικής πεδιάδας. Ποια είναι τα γεωμορφολογικά και κλιματικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν την καλλιέργειά τους;

Τα κυριότερα αγροτικά προϊόντα που παράγονται στη χώρα μας είναι: δημητριακά, ελιές-λάδι, σταφύλια-κρασί, εσπεριδοειδή, βιομηχανικά φυτά (καπνά, βαμβάκι, τεύτλα), λαχανικά. Πολλά από αυτά οι αγρότες μας με τη χρήση σύγχρονων μηχανημάτων τα τυποποιούν και τα εξάγουν και σε άλλες χώρες. Οι οργανωμένες εξαγωγές αγροτικών προϊόντων βοηθούν πολύ στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Εικόνα 36.2:
Τρύγος στην Πάρο

Ας συζητήσουμε μαζί για το ρόλο των αγροτικών συνεταιρισμών στην αύξηση της παραγωγής και στην καλύτερη διακίνηση των παραγόμενων προϊόντων.

Η αγροτική παραγωγή δεν είναι πάντα εξασφαλισμένη. Πολλές φορές κακές καιρικές συνθήκες, ανομβρία ή διάφορες ασθένειες που πλήττουν τα φυτά καταστρέφουν τα προϊόντα και δημιουργούν στους παραγωγούς σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Στα προβλήματα αυτά

θα πρέπει να προσθέσουμε και τις δυσκολίες που συναντούν οι αγρότες-παραγωγοί, οι οποίες έχουν να κάνουν με την πώληση των προϊόντων τους και τις υψηλές τιμές των φυτοφαρμάκων, των λιπασμάτων και των αγροτικών μηχανημάτων.

Το κράτος, για να αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα, έχει δημιουργήσει οργανωμένες υπηρεσίες, όπως είναι η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ), το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η Αγροτική Τράπεζα, ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α.) κ.ά., οι οποίες βοηθούν οικονομικά και συμβουλευτικά τους αγρότες.

Εικόνα 36.3α: Παλιός τρόπος καλλιέργειας της γης

Εικόνα 36.3β: Σύγχρονος τρόπος καλλιέργειας της γης

Η χρήση των σύγχρονων αγροτικών μηχανημάτων βοηθά τον Έλληνα αγρότη να παράγει πολλά και καλά προϊόντα. Ειδικά σήμερα που ο αγροτικός πληθυσμός έχει μειωθεί, η μηχανοποίηση της παραγωγής διευκολύνει, ώστε να παράγονται μεγάλες ποσότητες γεωργικών προϊόντων.

Ας συζητήσουμε μαζί τι πρέπει να προσέχει ο Έλληνας αγρότης, ώστε τα αγροτικά μας προϊόντα να είναι ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές. Μήπως μεταξύ των άλλων θα πρέπει να ασχοληθεί περισσότερο με τις βιολογικές καλλιέργειες, αφού, όπως είναι γνωστό, τα βιολογικά προϊόντα έχουν μεγαλύτερη ζήτηση;

Πολλές φορές οι αγρότες χρησιμοποιούν μεγάλες ποσότητες χημικών ουσιών με σκοπό την ταχεία παραγωγή περισσότερων και ευπαρουσίαστων προϊόντων. Αυτή η ενέργεια τους μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα τόσο στους ίδιους όσο στη γη και στους καταναλωτές των προϊόντων.

Ας συζητήσουμε μαζί για τα προβλήματα αυτά και ας προσπαθήσουμε να βρούμε τρόπους μείωσης τους. Τι θα προτείναμε, ώστε και οι παραγωγοί και οι καταναλωτές να απολαμβάνουν καλή ποιότητα ζωής χωρίς να καταστρέφουν το έδαφος;

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Ας υποθέσουμε ότι αποτελούμε έναν αγροτικό συνεταιρισμό οινοπαραγωγών και ας φτιάξουμε μια διαφημιστική αφίσα, για να προωθήσουμε τα καλά κρασιά μας.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Το ελληνικό λάδι...

Η ελιά και το λάδι είναι άμεσα συνδεδεμένα με την καθημερινή ζωή των Ελλήνων από τα αρχαία χρόνια. Ευρήματα στην Κρήτη και τη Βοιωτία μάς δηλώνουν ότι η έλαιο καλλιέργεια ήταν γνωστή από τον 15ο αιώνα π.Χ.. Μικρές ποσότητες καρπού ελιάς βρέθηκαν μέσα σε αγγεία στα ανάκτορα της Ζάκρου στην Ανατολική Κρήτη. Μέσα σε δεξαμενή νερού βρέθηκαν ελιές, οι οποίες είχαν ακόμη τη σάρκα τους, πράγμα που οφείλεται στις ευνοϊκές συνθήκες διατήρησης.

Η ελιά ήταν το σύμβολο της ειρήνης, της ευημερίας και της γονιμότητας. Ήταν τόσο πολύτιμη, ώστε οι νικητές των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων κέρδιζαν τον κότινο, ένα στεφάνι ελιάς. Ο Ιπποκράτης μιλούσε συνεχώς για τις ευεργετικές ιδιότητες του ελαιόλαδου και οι αρχαίοι Έλληνες άλειψαν το σώμα τους με λάδι ελιάς για περιποίηση και υγεία. Σήμερα οι επιστήμονες τονίζουν τη μεγάλη αξία του λαδιού στη διατροφή μας.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 37ο

Η κτηνοτροφική παραγωγή και η αλιεία στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ για τα κτηνοτροφικά προϊόντα και για τα αλιεύματα που παράγονται στη χώρα μας

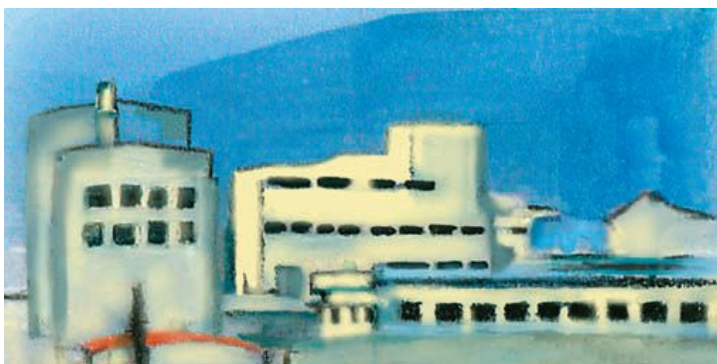
Κτηνοτροφία

Εικόνα 37.1α

Εικόνα 37.1β

Εικόνα 37.1γ

Εικόνα 37.1δ
Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων

Οι παραπάνω εικόνες παρουσιάζουν την παραγωγή των γαλακτοκομικών προϊόντων. Ας συζητήσουμε μαζί την πορεία παραγωγής αυτών των προϊόντων και τις δυνατότητες που έχει η χώρα μας να εξαγει κτηνοτροφικά προϊόντα ανταγωνιστικά στη διεθνή αγορά.

Από τα παλαιά χρόνια η κτηνοτροφία είναι αρκετά ανεπτυγμένη στη χώρα μας. Στις ορεινές περιοχές εκτρέφονται αιγοπρόβατα, ενώ στις πεδινές και εύφορες περιοχές εκτρέφονται αγελάδες, κυρίως με τη μορφή της ελεύθερης βοσκής (νομαδική κτηνοτροφία).

Τα τελευταία χρόνια έχουν συγκροτηθεί κτηνοτροφικές μονάδες, όπου εκτρέφονται αγελάδες, πρόβατα, πουλερικά, χοίροι, στρουθοκάμηλοι και άλλα ζώα (σταβλισμένη κτηνοτροφία). Εκεί χρησιμοποιούνται σύγχρονα μηχανικά μέσα για την ανάπτυξη, το άρμεγμα και τη σφαγή των ζώων. Οι τροφές που χρησιμοποιούνται δεν προέρχονται από τη γη, αλλά κυρίως εισάγονται στη χώρα μας σε μεγάλες ποσότητες. Ορισμένοι παραγωγοί πολλές φορές δίνουν στα ζώα ορμόνες, βιταμίνες και φάρμακα με σκοπό την επιτάχυνση της ανάπτυξής τους.

Ας συζητήσουμε μαζί το ρόλο των ορμονών και των φαρμάκων στην ανάπτυξη των ζώων και κατόπιν στη δική μας διατροφή.

Οι παρακάτω φωτογραφίες δείχνουν μια άλλη ενδιαφέρουσα αγροτική ασχολία των Ελλήνων. Συζητήστε μεταξύ σας τη διαδικασία παραγωγής του μελιού και τη χρήση του στην καθημερινή μας ζωή.

Εικόνα 37.2:
Μελισσοκόμοι

Εικόνα 37.3:
**Κηρήθρα στη
φυγοκέντριση**

Εικόνα 37.4:
Το αγνό μέλι

Αλιεία

Η Ελλάδα έχει το μεγαλύτερο μήκος ακτών και το μεγαλύτερο αριθμό νησιών απ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, γεγονός το οποίο βοήθησε να αναπτυχθεί στη χώρα μας η αλιεία. Οι περισσότεροι κάτοικοι των παράλιων περιοχών και των νησιών ασχολούνται με το ψάρεμα. Η αλιεία – παράλια, παραμεσόγεια ή υπερπόντια – και η ιχθυοκαλλιέργεια συνεισφέρουν αρκετά στην οικονομία της χώρας μας.

Εικόνα 37.5:
**Ψαρόβαρκες
στον Αργολικό**

Πολλές φορές οι ψαράδες για να αυξήσουν τα αλιεύματα τους, χρησιμοποιούν μεθόδους καταστρεπτικές για τα ψάρια και το θαλάσσιο περιβάλλον. Συζητήστε μεταξύ σας το γεγονός της παράνομης αλιείας και εκφράστε την άποψη σας.

Σπογγαλιεία... το παραμύθι της Καλύμνου

Ας συζητήσουμε μαζί για τους σφουγγαράδες της Δωδεκανήσου. Ένα επάγγελμα επικίνδυνο, το οποίο σιγά-σιγά εξαφανίζεται...

Ιχθυοκαλλιέργεια... μια δραστηριότητα με προοπτική

Η ιχθυοκαλλιέργεια αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Μονάδες παραγωγής ψαριών υπάρχουν σε λίμνες, ποτάμια και σε απάνεμες θάλασσες. Παράγονται μεγάλες ποσότητες ψαριών, από τις οποίες εξάγονται πολλά οφέλη για την πατρίδα μας.

**Εικόνα 37.6:
Ιχθυοκαλλιέργεια**

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες και καταγράφουμε τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την κτηνοτροφία και τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με την αλιεία.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Οι σφουγγαράδες της Δωδεκανήσου

Όλα τα νησιά της Δωδεκανήσου είναι παγκοσμίως γνωστά ως τόποι δυτών και σφουγγαράδων, αλλά γνωστότερη είναι η Κάλυμνος.

Κάθε χρόνο 40-50 αλιευτικά καΐκια με 800-1000 ναυτικούς ξεκινούν από τα νησιά της Δωδεκανήσου προς τις ακτές της Βόρειας Αφρικής. Τις ημέρες αυτές στα νησιά γίνονται αποχαιρετιστήριες εκδηλώσεις για το «κατευόδιο». Στις εκδηλώσεις αυτές πάντα περιλαμβάνεται ο αγιασμός των πλοίων και ο «Δείπνος της Αγάπης».

Πολλές φορές η κατάδυση σε μεγάλα βάθη της θάλασσας γίνεται επικίνδυνη, εάν ο δύτης δεν γνωρίζει τη διαδικασία αποσυμπίεσης, την οποία πρέπει να εφαρμόζει κατά την άνοδο και κάθοδο του μέσα στο νερό. Σήμερα οι σύγχρονοι δύτες-σφουγγαράδες φορούν σκάφανδρα και εκπαιδεύονται στην Κρατική Σχολή Δυτών της Καλύμνου.

Οι συγγραφείς

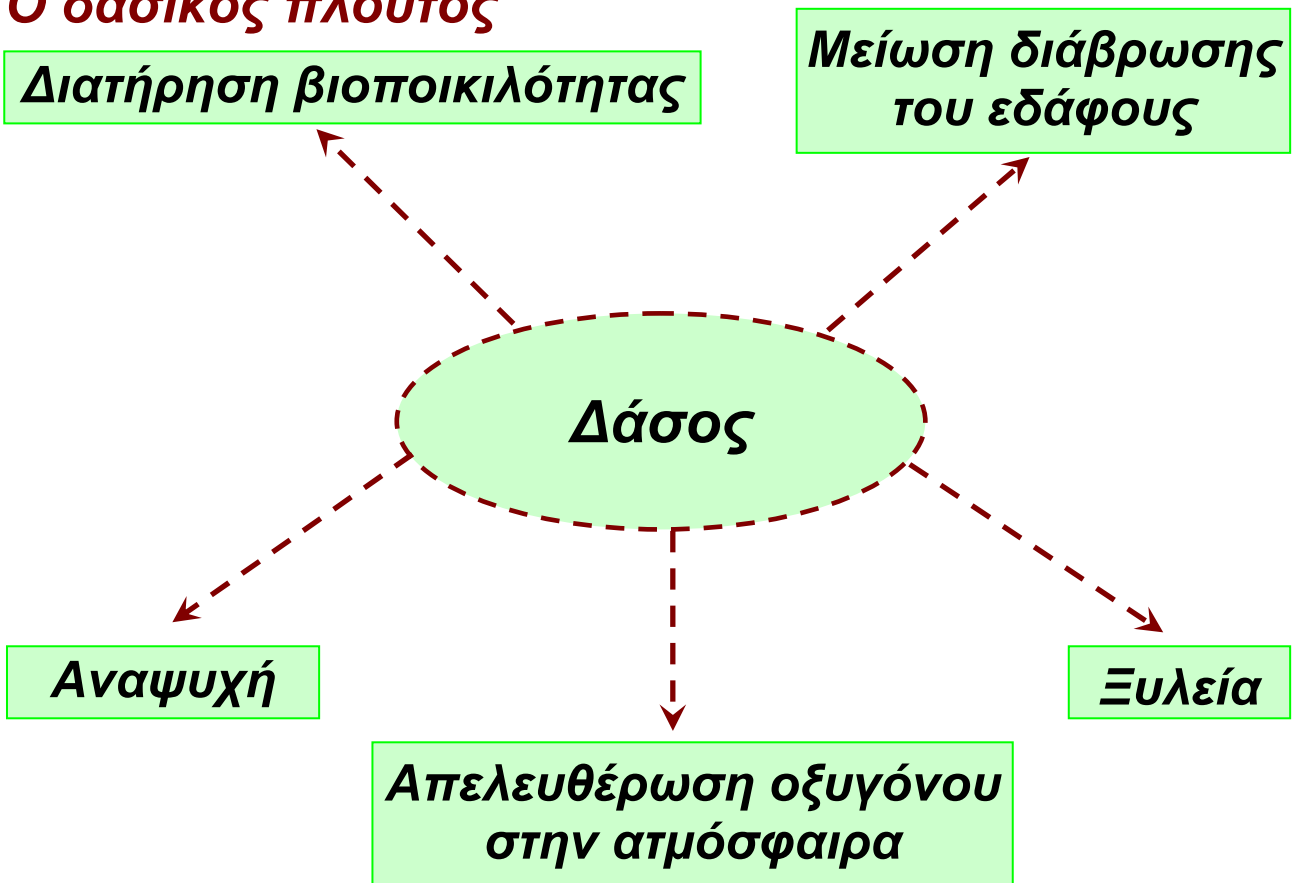
Κεφάλαιο 38ο

Ο δασικός και ορυκτός πλούτος της Ελλάδας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ για τα οφέλη που προσφέρουν ο δασικός και ορυκτός πλούτος της χώρας μας

Ο δασικός πλούτος

Εικόνα 38.1: Τα οφέλη από το δάσος

Η παραπάνω εικόνα δείχνει τα κυριότερα από τα οφέλη που προσφέρει το δάσος. Ας συζητήσουμε μαζί αυτή την τεράστια προσφορά του δάσους στη διατήρηση της ζωής στον πλανήτη μας.

Τα δάση αποτελούν έναν τεράστιο πλούτο για τη χώρα μας. Συνεισφέρουν στην οικονομία με την παραγωγή της ξυλείας και κυρίως συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ομορφιάς της πατρίδας μας.

Συζητήστε μεταξύ σας με ποια διαδικασία το δάσος αυξάνει το οξυγόνο της ατμόσφαιρας, το οποίο είναι απαραίτητο στοιχείο για την ύπαρξη της ζωής.

Εικόνα 38.2α:
Δάσος πριν τη φωτιά

Εικόνα 38.2β:
Δάσος μετά τη φωτιά

Παρατηρήστε τις εικόνες 38.2α και 38.2β και συζητήστε τον τρόπο, με τον οποίο τα δάση εμποδίζουν τη διάβρωση του εδάφους.

Για πολλά χρόνια τις δασικές εκτάσεις της χώρας μας τις χρησιμοποιούσαν οι αγρότες για τη βοσκή των ζώων τους. Κατέστρεφαν τη φυσική βλάστηση και δημιουργού –σαν βοσκοτόπια. Αυτό σήμερα απαγορεύεται, διότι αποτελεί την κυριότερη αιτία μείωσης των δασικών εκτάσεων.

Ας συζητήσουμε μαζί τις συνέπειες που προκαλούν οι πυρκαγιές των δασών στη χλωρίδα και την πανίδα του τόπου μας.

Ο ορυκτός πλούτος

Η διπλανή εικόνα παρουσιάζει τις εγκαταστάσεις του εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη στην Πτολεμαΐδα. Στο υπέδαφος της Μεγαλόπολης και του Αλιβερίου επίσης υπάρχουν κοιτάσματα λιγνίτη. Το μεγαλύτερο μέρος της ηλεκτρικής ενέργειας που χρειαζόμαστε παράγεται από τα κοιτάσματα λιγνίτη. Στο υπέδαφος του Παρνασσού υπάρχουν σημαντικά κοιτάσματα βωξίτη, ο οποίος χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη για την παραγωγή αλουμινίου.

Εικόνα 38.3:
Εργοστάσιο
ηλεκτροπαρα-
γωγής στην
Πτολεμαΐδα

Βρείτε στο χάρτη της Ελλάδας τις περιοχές που αναφέραμε παραπάνω. Ηλεκτρική ενέργεια παράγει και το εργοστάσιο της ΔΕΗ που βρίσκεται στον ποταμό Λάδωνα. Με ποια πρώτη ύλη λειτουργεί το εργοστάσιο αυτό;

Η χώρα μας διαθέτει αρκετά είδη ορυκτών, τα οποία όμως βρίσκονται σε μικρές ποσότητες και επομένως δεν έχουμε μεγάλα οικονομικά οφέλη από την εκμετάλλευσή τους. Έχουν εντοπιστεί κοιτάσματα χρυσού στη Χαλκιδική, κοιτάσματα πετρελαίου στο Βόρειο Αιγαίο, κοιτάσματα σιδήρου, χαλκού κ.ά.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι διάσπαρτα σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν μάρμαρα, τα οποία κατά την αρχαιότητα αποτελούσαν πλούτο για την οικονομία της χώρας και εξαιρετική ύλη για τη γλυπτική τέχνη.

Ας συζητήσουμε μαζί τον τρόπο δημιουργίας των κοιτασμάτων λιγνίτη, τα οποία είναι τα περισσότερα κοιτάσματα ορυκτού άνθρακα στη χώρα μας.

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Όλοι μαζί διαμορφώνουμε ένα κείμενο-πρόταση για την αναγκαιότητα δημιουργίας ενός σώματος εθελοντών με έργο την προστασία των δασών.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Το δάσος της Δαδιάς

Η μεγάλη οικολογική αξία του Δάσους της Δαδιάς σε σχέση με τα αρπακτικά πουλιά επισημάνθηκε για πρώτη φορά γύρω στα 1970 από τους ορνιθολόγους. Η πρόταση της μελέτης υιοθετήθηκε από το ελληνικό κράτος και είχε ως αποτέλεσμα την ανακήρυξη του Δάσους ως προστατευόμενης περιοχής, με απόφαση του υπουργικού συμβουλίου που δημοσιεύτηκε σε Φ.Ε.Κ. (Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης) στις 20 Μαΐου του 1980.

Στο δάσος της Δαδιάς το τοπίο εμφανίζει μεγάλη ποικιλομορφία με έντονο ανάγλυφο, δεκάδες ρυάκια και μικρά ποτάμια. Η βλάστηση παρουσιάζει συνεχείς εναλλαγές και μεγάλη ποικιλία δέντρων και θάμνων. Περιλαμβάνει δάση με αιωνόβια πεύκα (μαύρη και τραχεία πεύκη), μικτά δάση πεύκων-δρυών και άλλων

φυλλοβόλων (γαύροι, φράξοι, σφεντάμια, κράταιγοι, αγριοκρανιές), μεσογειακό θάμνο τόπι με άγριο κουμαριές, φυλλίκια, κιτρινόξυλο και πουρνάρια, ενώ κατά μήκος των ποταμών συναντούμε ιτιές, λεύκες, αρμυρίκια, σκλήθρα, οστρυές και πλατάνια περιβλημένα με κισσούς κι άλλα αναρριχώμενα. Υπάρχουν επίσης αρκετές ανοιχτές εκτάσεις, κυρίως βοσκότοποι. Στα δάση και στα λιβάδια φυτρώνουν πολλά αγριολούλουδα (ορχεοειδή, ίριδες, ανεμώνες, παιώνιες) που μαζί με τις άφθονες λαδανιές χρωματίζουν χαρούμενα το τοπίο.

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΟΥ ΔΑΔΙΑΣ

Κεφάλαιο 39ο

Η βιομηχανική παραγωγή στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ για την ανάπτυξη της βιομηχανίας στη χώρα μας και τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματά της

Εικόνα 39.1:
Σύγχρονο οινοποιείο στη Νεμέα

Εικόνα 39.2: Εργοστάσιο Δ.Ε.Π.Α (ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΕΡΙΟΥ)

Οι παραπάνω εικόνες παρουσιάζουν ελληνικές βιομηχανικές μονάδες. Σημειώστε τα προϊόντα-πρώτες ύλες, τα οποία χρειάζονται για να λειτουργήσουν. Σε ποιες περιοχές της χώρας μας πιστεύετε ότι πρέπει να βρίσκονται αυτές οι βιομηχανίες και γιατί;

Η βιομηχανική ανάπτυξη μιας χώρας εξαρτάται κυρίως από τους εξής παράγοντες:

τις πρώτες ύλες, δηλαδή τα γεωργικά προϊόντα και τα ορυκτά, τα οποία χρειάζονται οι βιομηχανικές μονάδες

τους εξειδικευμένους εργαζόμενους, δηλαδή τα άτομα με την απαραίτητη κατάρτιση για να εργαστούν εκεί

την ενέργεια, η οποία απαιτείται για τη λειτουργία των μηχανημάτων

τη δυνατότητα προώθησης των παραγόμενων προϊόντων, δηλαδή την πρόσβαση στις εγχώριες και διεθνείς αγορές, όπου θα πωληθούν τα προϊόντα

τη συμβολή του κράτους, δηλαδή τα θεσμοθετημένα μέτρα που θα στηρίξουν την προώθηση των προϊόντων

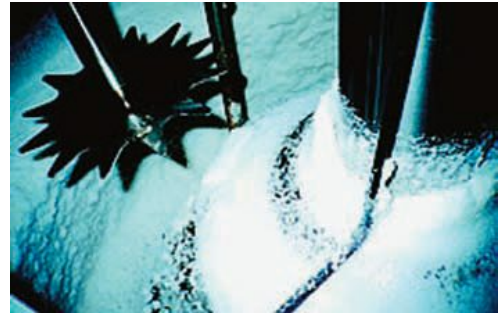
τις μεταφορικές υποδομές, δηλαδή τα μέσα για τη μεταφορά των πρώτων υλών και των παραγόμενων προϊόντων

την τεχνολογία, η οποία βελτιώνει τις τεχνικές κατασκευής και τις μεθόδους παραγωγής κι επομένως παράγονται καλύτερα και περισσότερα προϊόντα

Ας συζητήσουμε μαζί με ποιο τρόπο κάθε ένας από τους παραπάνω παράγοντες επηρεάζει την ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας.

Εικόνα 39.3 :
Φυγόκεντρες μηχανές

**Εικόνα 39.4: Κρυστάλ-
λωση της ζάχαρης**

Οι εικόνες 39.3 και 39.4 παρουσιάζουν στάδια της παρασκευής ζάχαρης. Ποια είναι η πρώτη ύλη που επεξεργάζεται η βιομηχανία ζάχαρης και από πού την παίρνει;

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες για την ανάπτυξη της βιομηχανίας της. Πολλά από τα προϊόντα που παράγει είναι ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές και ιδιαίτερα εκείνα που προέρχονται από την αγροτική παραγωγή (τρόφιμα, κρασιά, καπνά). Εξαγωγές γίνονται επίσης και στα προϊόντα των μεταλλουργικών βιομηχανιών, οι οποίες χρησιμοποιούν ως πρώτες ύλες τα ορυκτά του υπεδάφους μας.

Αξιόλογες είναι και οι βιομηχανίες επεξεργασίας ξύλου και χάρτου (οι χημικές βιομηχανίες), τα διυλιστήρια πετρελαίου, οι βιομηχανίες οικοδομικών υλικών, οι βιομηχανίες επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων και τα ναυπηγεία.

Αιολική Ενέργεια

**Υδροηλεκτρικοί
Σταθμοί**

**Ατμοηλεκτρικοί
Σταθμοί**

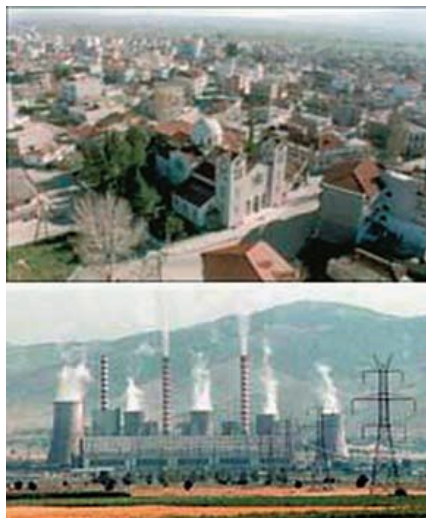
***Εικόνα 39.5: Παραγωγή
ηλεκτρικής ενέργειας***

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας, όπως έχουμε πει, εξαρτάται και από την ποσότητα της ηλεκτρικής ενέργειας, που παράγει κάθε χώρα. Στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από την καύση του λιγνίτη και τις υδατοπτώσεις. Η ενέργεια όμως αυτή δεν επαρκεί για τις ανάγκες μας. Για το λόγο αυτό κάνουμε εισαγωγή μεγάλων ποσοτήτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, γεγονός το οποίο επιβαρύνει σημαντικά την οικονομία της χώρας. (Βλέπε εικόνα 39.2). Η ανάπτυξη των βιομηχανιών κοντά σε αστικά κέντρα επιβαρύνει το περιβάλλον προκαλώντας σοβαρά προβλήματα ρύπανσης.

Παρατηρήστε την εικόνα 39.5 που παρουσιάζει τους τρόπους παραγωγής ενέργειας. Ποιος από αυτούς είναι ο πιο φιλικός προς το περιβάλλον; Δικαιολογήστε την άποψη σας.

Ας συζητήσουμε μαζί για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας της χώρας μας, οι οποίες μπορούν να καλύψουν μεγάλο μέρος των ενεργειακών μας αναγκών.

Εικόνα 39.6: Εργοστάσιο Δ. Ε. Η. στη Μεγαλόπολη

Γίνετε όλη η τάξη δημοτικό συμβούλιο μιας πόλης, όπου υπάρχουν πολλά εργοστάσια παραγωγής χημικών προϊόντων. Ποια μέτρα θα συμφωνήσετε να λάβετε μαζί με τους ιδιοκτήτες των εργοστασίων, ώστε οι δημότες σας να έχουν καλή ποιότητα ζωής και ταυτόχρονα τα εργοστάσια να λειτουργούν για να υπάρχει απασχόληση; Δηλαδή τι θα κάνετε για να επικρατεί στον τόπο σας βιώσιμη ανάπτυξη;

Οι μεγαλύτερες βιομηχανικές μονάδες της χώρας μας βρίσκονται στη Στερεά Ελλάδα και στην Κεντρική Μακεδονία. Μάλιστα στο νομό Αττικής και στο νομό Θεσσαλονίκης έχουν ιδρυθεί οι περισσότερες βιομηχανίες.

Ας συζητήσουμε γιατί οι περισσότερες βιομηχανίες βρίσκονται στην Αττική και στη Θεσσαλονίκη

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

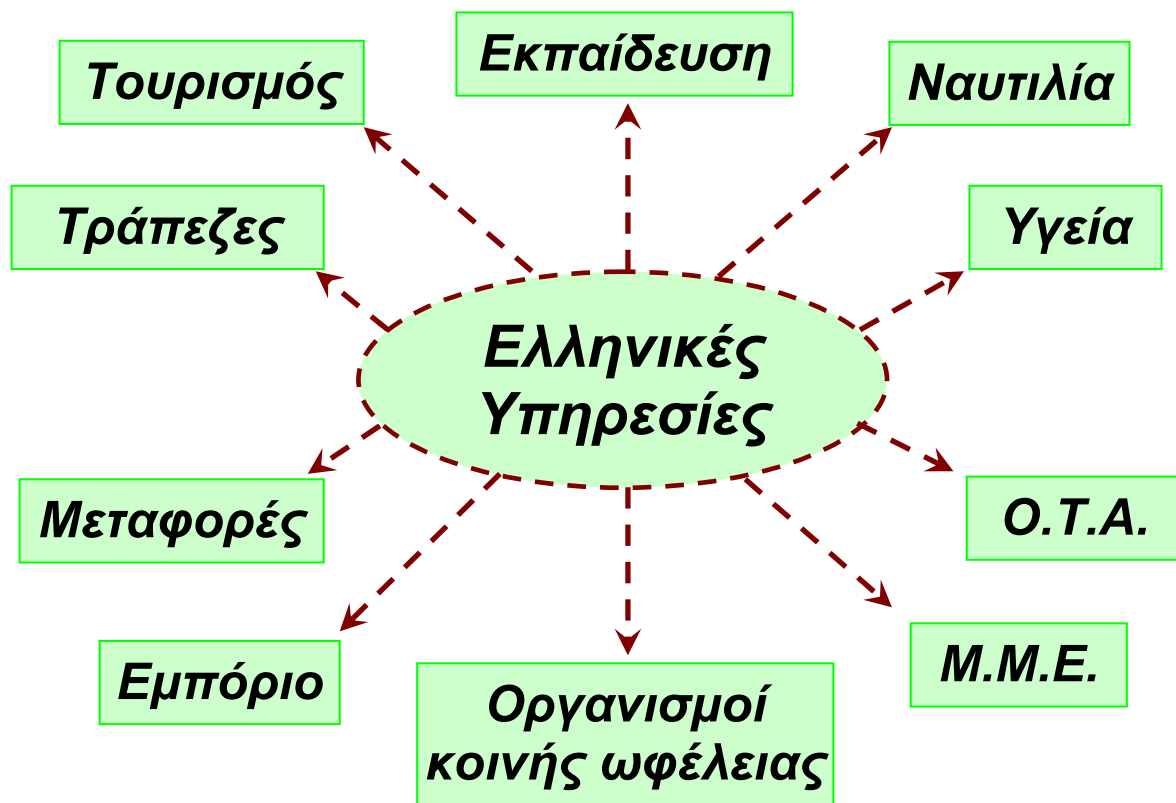
Χωρισμένοι σε δυο ομάδες βρίσκουμε τα αγροτικά προϊόντα και τα προϊόντα που προέρχονται από τα ορυκτά και τα οποία εξάγει η χώρα μας.

Κεφάλαιο 4ο

Οι υπηρεσίες στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ για τις Υπηρεσίες και τη σημασία τους στην καθημερινή μας ζωή

Εικόνα 40.1: Οι κυριότερες ελληνικές υπηρεσίες

Η παραπάνω εικόνα παρουσιάζει τις κυριότερες Υπηρεσίες, οι οποίες διαμορφώνουν και καθορίζουν την καθημερινή μας ζωή. Ας συζητήσουμε μαζί το ρόλο κάθε μιας στη λειτουργία της κοινωνίας μας.

Οι Υπηρεσίες της χώρας μας ανήκουν στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Οι τομείς αυτοί πρέπει να συνεργάζονται αρμονικά, ώστε ο πολίτης να απολαμβάνει τις καλύτερες υπηρεσίες, όταν τις χρειάζεται. Αυτό σημαίνει καλή ποιότητα ζωής. Επίσης δηλώνει ότι το κράτος σέβεται τους πολίτες του και θεσπίζει μέτρα για την ομαλή λειτουργία των υπηρεσιών και την άριστη εξυπηρέτηση των πολιτών.

Συζητήστε μεταξύ σας ποιες Υπηρεσίες, δημόσιες και ιδιωτικές, χρειάζονται για την αποτελεσματικότερη ανάπτυξη του εμπορίου.

Να θυμάστε ότι το εμπόριο είναι η διακίνηση των προϊόντων τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις διεθνείς αγορές.

Οι ελληνικές υπηρεσίες μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τις υπηρεσίες, οι οποίες σχετίζονται με τη διακίνηση και εμπορία των προϊόντων και τις υπηρεσίες, οι οποίες έχουν σχέση με τα θέματα της καθημερινότητας των πολιτών.

Ομαδοποιήστε τις υπηρεσίες της προηγούμενης σελίδας στις δύο αυτές κατηγορίες. Ποιες έχουν σχέση με τη δική σας ζωή;

Τουρισμός. Τον Τουρισμό αποτελούν οι υπηρεσίες εκείνες, οι οποίες ασχολούνται με τις μετακινήσεις των ανθρώπων που γίνονται για ψυχαγωγικούς, ενημερωτικούς και μορφωτικούς λόγους. Η Ελλάδα είναι μια ανεπτυγμένη τουριστικά χώρα. Το πανέμορφο ελληνικό περιβάλλον με δύο χιλιάδες μαγευτικά νησιά και τα εκπληκτικά αρχαία μνημεία προσελκύουν κάθε χρόνο αρκετά εκατομμύρια τουρίστες. Για τη σωστή

εξυπηρέτηση αυτών των επισκεπτών οι τουριστικές υπηρεσίες της χώρας μας πρέπει να είναι σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό οργανωμένες.

Εικόνα 40.2: Άφυσσος. Ένα από τα σπουδαιότερα παραθεριστικά κέντρα της περιοχής του Βόλου.

Ναυτιλία. Από τα αρχαία χρόνια οι Έλληνες στράφηκαν στη θάλασσα και ανέπτυξαν τις θαλάσσιες μετακινήσεις. Σήμερα ο εμπορικός μας στόλος είναι ένας από τους μεγαλύτερους του κόσμου και συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Επομένως οι ελληνικές ναυτιλιακές υπηρεσίες πρέπει να συνεργάζονται με τις δημόσιες υπηρεσίες, ώστε να αντιμετωπίζονται αμέσως και χωρίς εμπόδια τα προβλήματα των ναυτικών μας και των επιβατών των πλοίων.

Η ιδιαίτερη αναφορά στις υπηρεσίες του Τουρισμού και της Ναυτιλίας γίνεται επειδή οι δύο τομείς αυτοί αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της ελληνικής οικονομίας.

Εικόνα 40.3: Πλοίο εμπορικού ναυτικού

Συζητήστε μεταξύ σας για τις υπηρεσίες που υπάρχουν στον τόπο σας και καταγράψτε τα αρνητικά σημεία της λειτουργίας τους. Τι προτείνετε για την καλύτερη προσφορά τους στην κοινωνία;

Ας συζητήσουμε μαζί για τον καθοριστικό ρόλο των υπηρεσιών της Εκπαίδευσης στην πνευματική ανάπτυξη του ελληνικού πληθυσμού.

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Ας χωριστούμε σε δύο ομάδες, μία για το δημόσιο και μία για τον ιδιωτικό τομέα. Θα καταγράψουμε τα γνωστότερα επαγγέλματα, τα οποία είναι απαραίτητα για τη λειτουργία των υπηρεσιών του κάθε τομέα.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Οργανισμοί ελληνικών υπηρεσιών

ΔΕΗ: (ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ)

Υπηρεσία παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας

ΟΤΕ: (ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΕΛΛΑΔΑΣ) Υπηρεσία υπεύθυνη για τις τηλεπικοινωνίες

ΟΣΕ: (ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ)

Υπηρεσία υπεύθυνη για τη λειτουργία των ελληνικών σιδηροδρόμων

ΕΣΥ: (ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ)

Υπηρεσία υπεύθυνη για τη λειτουργία των κρατικών νοσοκομείων

ΗΛΠΑΠ: ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ Υπηρεσία υπεύθυνη για τη λειτουργία των τρόλεϊ

ΟΣΚ:(ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ)

Υπηρεσία υπεύθυνη για τη συντήρηση και κατασκευή των ελληνικών σχολείων

ΕΟΤ: (ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ)

Υπηρεσία υπεύθυνη για την ανάπτυξη του ελληνικού Τουρισμού

ΕΥΔΑΠ: (ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ)

Υπηρεσία διαχείρισης του νερού στην περιοχή της Αττικής

Κεφάλαιο 41ο

Οι συγκοινωνίες στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

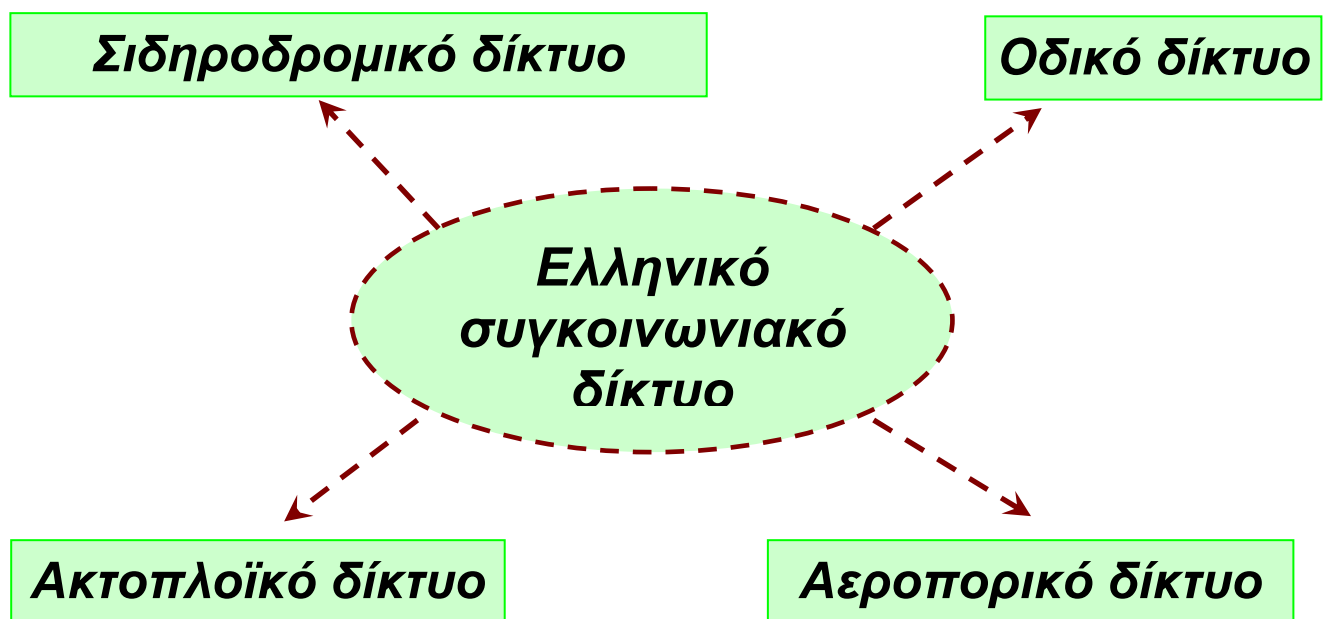
⇒ για το συγκοινωνιακό δίκτυο της χώρας μας

Εικόνα 41.1: Μεγάλα συγκοινωνιακά έργα της Ελλάδας

Η παραπάνω εικόνα παρουσιάζει τρία από τα μεγαλύτερα συγκοινωνιακά έργα, τα οποία καθορίζουν την πορεία της πατρίδας μας στον 21ο αιώνα. Ας συζητήσουμε τα σημασία αυτών των έργων τόσο στην καθημερινή μας ζωή όσο και στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Το συγκοινωνιακό δίκτυο της Ελλάδας εξελίσσεται συνεχώς με στόχο να καλύψει όλες τις ανάγκες επικοινωνίας προσώπων και μεταφοράς πρώτων υλών και προϊόντων. Μεγάλα έργα, όπως η γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου, οι σήραγγες του Αρτεμισίου και της Κακιάς Σκάλας, η ζεύξη Άκτιου-Πρέβεζας, η Εγνατία Οδός, η Αττική Οδός, η Ιόνια Οδός κ.ά. έχουν διαμορφώσει ένα αξιόλογο οδικό δίκτυο. Το δίκτυο αυτό εκτός από τις δικές μας συγκοινωνιακές ανάγκες διευκολύνει και τις μετακινήσεις από και προς τις Βαλκανικές χώρες, τις Παρευξείνιες και τις χώρες της Ασίας. Η Ελλάδα, δηλαδή, δεν είναι μόνο γεωγραφικά το σταυροδρόμι τριών ηπείρων, αλλά χάρη στα σύγχρονα συγκοινωνιακά έργα διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων της ευρύτερης περιοχής.

Για να αναπτύξουμε το συγκοινωνιακό μας δίκτυο βασιζόμαστε στις εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας, ώστε να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τις δυσκολίες που προκύπτουν από το ανάγλυφο της χώρας μας. Επίσης με τις εφαρμογές της τεχνολογίας δημιουργούμε τις προϋποθέσεις εκείνες που απαιτούνται για γρήγορες και ασφαλείς μετακινήσεις.

Εικόνα 41.2: Συγκοινωνιακός χάρτης της Ελλάδας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

• Μεγάλες πόλεις	✈️ Αεροδρόμια
• Σημαντικές πόλεις	— Εγνατία οδός
🗨️ Χερσαία σήραγγα	— Σιδηροδρομική γραμμή
🌉 Μεγάλη γέφυρα	— Κύριο οδικό δίκτυο
⚓ Λιμάνια	— Π.Α.Θ.Ε

Παρατηρήστε το χάρτη της εικόνας 41.2 και βρείτε τις πόλεις, από τις οποίες περνούν η Εγνατία Οδός και ο οδικός άξονας Πάτρα - Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι, που είναι γνωστός ως Π.Α.Θ.Ε.

Τα συγκοινωνιακά έργα διευκολύνουν την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας, όμως πρέπει να γίνονται με σεβασμό προς το περιβάλλον. Ας συζητήσουμε τι απαιτείται να προσέχουν οι κατασκευαστικές εταιρείες αυτών των έργων, ώστε να μη διαταράσσεται η οικολογική ισορροπία.

*Εικόνα 41.3: Π.Α.Θ.Ε.
Νέα Εθνική Οδός.
Τμήμα: Δίον-Κατερίνη*

Η εικόνα 41.2 παρουσιάζει το συγκοινωνιακό χάρτη της χώρας μας. Τι έχετε να παρατηρήσετε σχετικά με την ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου;

Η μορφολογία του εδάφους της πατρίδας μας είναι μία από τις αιτίες που δεν επέτρεψαν την επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου σε ολόκληρο τον ηπειρωτικό κορμό. Γι' αυτό το λόγο δόθηκε μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη του οδικού δικτύου για την επικοινωνία των πόλεων (μικρών και μεγάλων) μεταξύ τους.

Ας εντοπίσουμε το βασικό παράγοντα, για τον οποίο ο οδικός άξονας Π.Α.Θ.Ε. (χάρτης 41.2) ακολουθεί την «παραλιακή» οδό και δεν αναπτύσσεται σε ευθεία γραμμή.

Βρείτε από το χάρτη της εικόνας 41.2 τα μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας μας και συζητήστε το ρόλο τους στην τουριστική και εμπορική ανάπτυξη των περιοχών, στις οποίες βρίσκονται.

Εικόνα 41.4: Ο νέος λιμένας της Πάτρας

Η Ελλάδα, όπως γνωρίζουμε, έχει τη μακρύτερη ακτογραμμή και το μεγαλύτερο αριθμό νησιών στην Ευρώπη, στοιχεία καθοριστικά για την ανάπτυξη των θαλάσσιων συγκοινωνιών και της εμπορικής ναυτιλίας. Από τα πολλά λιμάνια της χώρας μας ξεκινούν τα πλοία του εμπορικού στόλου μας –ενός από τους μεγαλύτερους του κόσμου– και διακινούν προϊόντα από και προς όλες σχεδόν τις χώρες του πλανήτη.

Το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος» των Αθηνών είναι ένα από τα μεγαλύτερα και πιο σύγχρονα αεροδρόμια του κόσμου. Βρείτε από το χάρτη της εικόνας 41.2 ποιες ελληνικές πόλεις είναι συνδεδεμένες μαζί του αεροπορικώς.

Εικόνα 41.5: Το αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωρισμένοι σε δύο ομάδες σχεδιάζουμε ένα ταξίδι από την Καλαμάτα στην Αλεξανδρούπολη. Η πρώτη ομάδα θα διασχίσει τη γέφυρα του Ρίου και η δεύτερη τις σήραγγες της Κακιάς Σκάλας. Από ποιες μεγάλες πόλεις θα περάσουμε;

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Μεταφορά του πετρελαίου- Πετρελαιοκηλίδες

Ο κύριος τρόπος, με τον οποίο μεταφέρεται το πετρέλαιο από τις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες προς τα διυλιστήρια, είναι διά μέσου της θάλασσας με τα πετρελαιοφόρα πλοία.

Πολλές φορές ναυτικά ατυχήματα προκαλούν το σχηματισμό πετρελαιοκηλίδων στην επιφάνεια της θάλασσας. Τότε χιλιάδες τόνοι πετρελαίου καλύπτουν το νερό και αφανίζουν κάθε είδους θαλάσσια ζωή. Οι ποσότητες του πετρελαίου αυτού δημιουργούν ένα παχύ στρώμα, που δεν επιτρέπει στις ακτίνες του ήλιου να περάσουν μέσα από το νερό εμποδίζοντας τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης. Αποτέλεσμα είναι να πεθαίνουν τα φυτά του βυθού και τα ψάρια εξαιτίας της έλλειψης οξυγόνου.

Μια άλλη συνέπεια των πετρελαιοκηλίδων είναι ο θάνατος των υδρόβιων πουλιών, τα οποία κατά την αναζήτηση της τροφής τους «παγιδεύονται». Τα φτερά τους κολλούν στο παχύρρευστο πετρέλαιο και δεν μπορούν να ξαναπετάξουν. Ταυτόχρονα, αρκετά από αυτά δηλητηριάζονται τρώγοντας μολυσμένα ψάρια.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 42ο

Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ ποιες είναι οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ
ΤΗΣ Ε.Ε.**

**ΥΠΟΨΗΦΙΑ
ΚΡΑΤΗ**

ΑΥΣΤΡΙΑ
ΒΕΛΓΙΟ
ΓΑΛΛΙΑ
ΓΕΡΜΑΝΙΑ
ΔΑΝΙΑ
ΕΛΛΑΔΑ
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ
ΙΡΛΑΝΔΙΑ

ΙΣΠΑΝΙΑ	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	ΠΟΛΩΝΙΑ
ΙΤΑΛΙΑ	ΚΡΟΑΤΙΑ	ΣΛΟΒΑΚΙΑ
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	ΚΥΠΡΟΣ	ΣΛΟΒΕΝΙΑ
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΛΕΤΟΝΙΑ	ΤΣΕΧΙΑ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
ΕΣΘΟΝΙΑ	ΜΑΛΤΑ	ΡΟΥΜΑΝΙΑ
ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΤΟΥΡΚΙΑ

Εικόνα 42.1: Χάρτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η παραπάνω εικόνα παρουσιάζει τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βρείτε τα στο χάρτη της τάξης σας και σημειώστε την πρωτεύουσα του καθενός.

Μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, ο οποίος προκάλεσε μεγάλες καταστροφές, οι άνθρωποι συνειδητοποίησαν ότι μόνο με την ειρήνη και τη συνεργασία θα μπορούσαν να ξεπεράσουν τα τεράστια προβλήματα που άφησε πίσω του ο πόλεμος.

Το 1957 έξι ευρωπαϊκές χώρες, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο υπέγραψαν στη Ρώμη τη συμφωνία για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.).

Το 1973 έγιναν δεκτές στην Ε.Ο.Κ. η Αγγλία, η Δανία και η Ιρλανδία.

Στις 28 Μαΐου του 1979, ο τότε πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Καραμανλής υπέγραψε στο Ζάππειο Μέγαρο την είσοδο της χώρας μας στην Ε.Ο.Κ.. Η πατρίδα μας μπήκε στη μεγάλη οικογένεια της ενωμένης Ευρώπης.

Εικόνα 42.2: Αναμνηστική φωτογραφία από την ένταξη της Ελλάδας στην Ε. Ο. Κ.

Ας συζητήσουμε μαζί τη μέχρι σήμερα πορεία διεύρυνσης της ενωμένης Ευρώπης, η οποία από την 1η Ιουλίου 2013 αποτελείται από 28 κράτη-μέλη.

Στο μισό σχεδόν αιώνα ζωής της η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα πέτυχε πολλούς από τους αρχικούς της στόχους. Καταγράφηκαν τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα των κρατών-μελών και τέθηκαν οι ουσιαστικές βάσεις για την οικονομική τους ανάπτυξη.

Στη διάρκεια αυτών των ετών αναδείχτηκε η σπουδαιότητα των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών κάθε λαού. Έτσι, η Ε.Ο.Κ. εκτός από τους οικονομικούς της στόχους αποφάσισε να αναπτύξει κοινωνικές και πολιτισμικές σχέσεις ανάμεσα στους λαούς της. Μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή ένωση όλων των λαών των κρατών-μελών της, ώστε όλοι ενωμένοι να προγραμματίζουμε ένα καλύτερο αύριο.

Ας συζητήσουμε μαζί πώς μέσα σε αυτόν τον κοινωνικό και οικονομικό οργανισμό κάθε κράτος-μέλος θα διατηρήσει την πολιτιστική του ταυτότητα, δηλαδή τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις παραδόσεις, τον πολιτισμό, στοιχεία απαραίτητα για τη διατήρησή του.

Εικόνα 42.3: Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Εικόνα 42.4: Μάιος 2004: Στιγμιότυπο της έπαρσης των σημαιών των 10 νέων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής «οικογένειας» στην έδρα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Στρασβούργο

Θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.)

Για τη διακυβέρνηση της η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως κάθε πολιτικός οργανισμός, έχει θεσπίσει τα εξής όργανα: το πολιτικό, το εκτελεστικό, το νομοθετικό και το δικαστικό. Τα όργανα αυτά αναλυτικά είναι:

- ✓ Το Συμβούλιο των Υπουργών. Πρόκειται για το βασικό πολιτικό όργανο της Ε. Ε., το οποίο παίρνει όλες τις ουσιαστικές αποφάσεις. Συζητά τις εισηγήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τις εγκρίνει ή τις απορρίπτει.
- ✓ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κομισιόν). Είναι το εκτελεστικό όργανο της Ε.Ε.. Κύριο έργο της είναι να διαχειρίζεται όλες τις υποθέσεις της Ένωσης, καθώς και τις σχέσεις με τις άλλες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς.
- ✓ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Είναι το νομοθετικό όργανο που ελέγχει τις εργασίες της Επιτροπής και συμβουλεύει το Συμβούλιο των Υπουργών. Αποτελείται από τους Ευρωβουλευτές κάθε κράτους-μέλους και έχει πενταετή θητεία. Ο αριθμός των Ευρωβουλευτών κάθε κράτους εξαρτάται από τον πληθυσμό του. Η χώρα μας έχει 25 βουλευτές.
- ✓ Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Αποτελεί το δικαστικό όργανο, το οποίο είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή των νόμων της Ε.Ε. από τα κράτη-μέλη.

Είστε μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ποιες δραστηριότητες και ποια μέτρα θα προτείνετε να συζητηθούν, ώστε να προσεγγίσουν οι Ευρωπαίοι πολίτες ο ένας τον άλλον, δηλαδή να έχουμε μεγάλη ευρωπαϊκή κοινωνική συνοχή;

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η προστασία του περιβάλλοντος

Τα σοβαρά παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα που παρουσιάστηκαν στον πλανήτη μας κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα (τρύπες όζοντος, όξινη βροχή, φαινόμενο θερμοκηπίου κ.ά.) υποχρέωσαν τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. να στρέψουν την προσοχή τους προς την προστασία του περιβάλλοντος.

- ✓ Εφαρμόζονται πολύ αυστηροί έλεγχοι στην ποιότητα των καυσίμων.
- ✓ Για να εγκριθεί η κατασκευή ενός μεγάλου έργου απαιτείται η μελέτη για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αυτό μπορεί να προκαλέσει.
- ✓ Επιβάλλονται αυστηρά πρόστιμα σε όσους ρυπαίνουν το περιβάλλον.
- ✓ Υλοποιούνται κάθε χρόνο προγράμματα επιμόρφωσης για όλους τους ανθρώπους με σκοπό την περιβαλλοντική ενημέρωση και δραστηριοποίηση.

Όλα αυτά γιατί...

«Το περιβάλλον δεν μας ανήκει. Το έχουμε δανειστεί από τις επόμενες γενιές».

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 43ο

Η σημασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ για το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διαμόρφωση της ζωής μας

Εικόνα 43.1: Γυμναστήριο Άρσης Βαρών (Νίκαια)

Εικόνα 43.2: Ψυτάλεια, Βιολογικός καθαρισμός

Οι φωτογραφίες που βλέπουμε παρουσιάζουν μερικούς από τους κυριότερους τομείς δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ας συζητήσουμε μαζί πώς η Ευρωπαϊκή Ένωση με τους κανονισμούς της έχει παρέμβει στα καθημερινά μας προβλήματα διαμορφώνοντας καλύτερη ποιότητα ζωής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τα προγράμματα χρηματοδότησης και τις Οικονομικές Υπηρεσίες της, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και τα Περιφερειακά Ταμεία, ενισχύει οικονομικά τα κράτη-μέλη της. Η ενίσχυση αυτή απευθύνεται κυρίως στα κράτη

που έχουν αδύναμες οικονομίες, με σκοπό να φθάσουν όλα, όσο είναι δυνατό, στο ίδιο οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

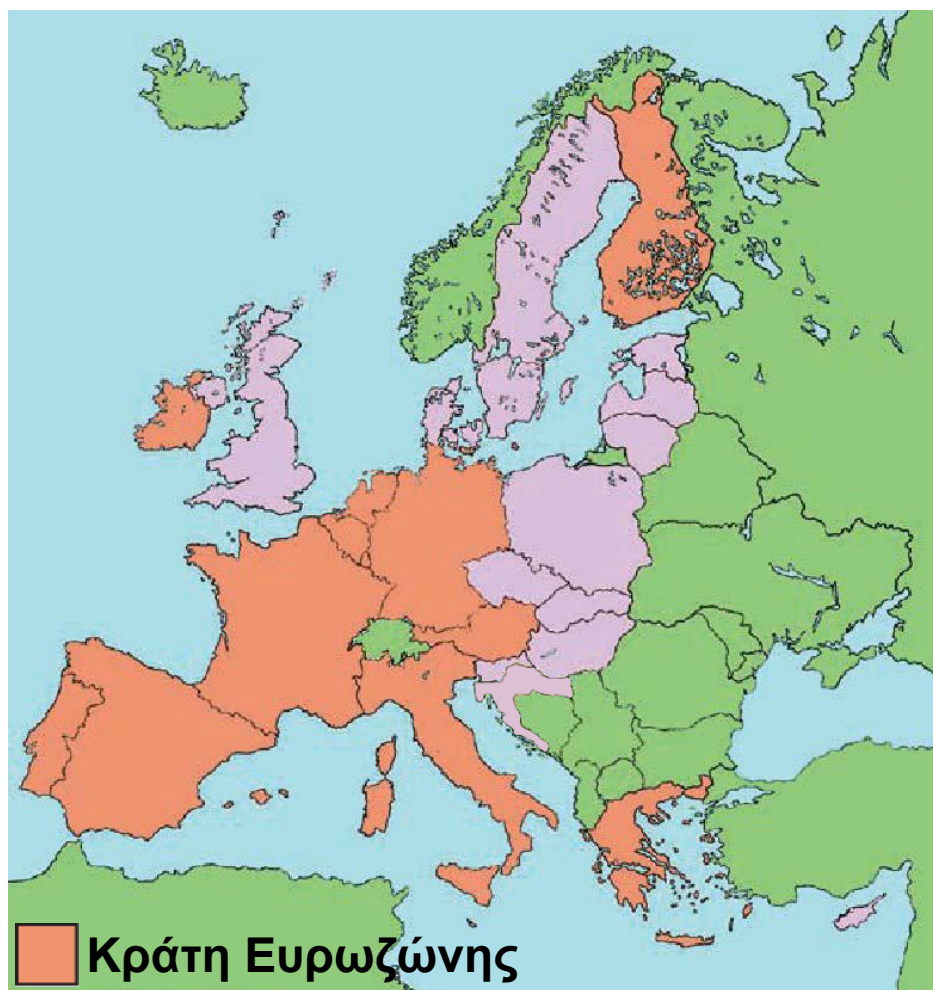
Ας συζητήσουμε τους τρόπους αξιοποίησης των χρημάτων που μας δίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να πετύχουμε τη μεγαλύτερη βελτίωση της ζωής μας και της ανάπτυξης της πατρίδας μας.

Στα πλαίσια της γνωριμίας των λαών της η Ευρωπαϊκή Ένωση υλοποιεί προγράμματα κινητικότητας και ανταλλαγών. Αυτό σημαίνει ότι κάτοικοι ενός κράτους-μέλους επισκέπτονται ένα άλλο, με σκοπό να επικοινωνήσουν και να συνεργαστούν μεταξύ τους αναπτύσσοντας σχέσεις φιλίας και αρμονικής συμβίωσης.

Το σχολείο σας ετοιμάζεται να δεχθεί μια ομάδα παιδιών από τη Γαλλία στα πλαίσια ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού προγράμματος. Τι θα κάνετε για να γνωρίσουν οι Γάλλοι συμμαθητές σας τα πολιτιστικά στοιχεία του τόπου σας;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην προσπάθεια της να διευκολύνει ακόμα περισσότερο την επικοινωνία και τις οικονομικές σχέσεις ανάμεσα στους πολίτες της έφτιαξε ένα κοινό νόμισμα, το ευρώ. Βέβαια ακόμη δεν συναλλάσσονται με το ευρώ όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτά που το χρησιμοποιούν και λέμε ότι ανήκουν στην Ευρωζώνη είναι τα εξής: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία και Φινλανδία.

Εικόνα 43.3: Χάρτης κρατών της Ευρωζώνης

Ας συζητήσουμε τα πλεονεκτήματα που μας παρέχει το ευρώ στις μετακινήσεις μας, στις συγκρίσεις των τιμών με τα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης και γενικά στις εμπορικές συναλλαγές και κοινωνικές επαφές μας με τους άλλους Ευρωπαίους πολίτες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει επιστημονική, τεχνολογική και οικονομική υποστήριξη στα κράτη-μέλη για την κατασκευή διαφόρων αναπτυξιακών έργων. Ο σκοπός της είναι να βοηθήσει τα μέλη της στην παραγωγή και εμπορία των προϊόντων τους, καθώς και στη βελτίωση της καθημερινής τους ζωής.

Στη χώρα μας τα περισσότερα έργα είναι συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το κράτος. Αυτό σημαίνει ότι ένα μέρος των χρημάτων για τα έργα το καλύπτει η ελληνική πολιτεία και το υπόλοιπο το καλύπτει η Ένωση.

Συγχρηματοδοτούμενα έργα είναι σχολεία, νοσοκομεία, δρόμοι, αθλητικές εγκαταστάσεις, βιομηχανικές μονάδες κ.ά.

Να αναφέρετε τα έργα, τα οποία έχουν πραγματοποιηθεί ή

είναι υπό κατασκευή στην περιοχή σας με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης συζητήστε για την οικονομική ενίσχυση που δέχονται οι πολιτιστικοί σας σύλλογοι από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εικόνα 43.4: Εγκαταστάσεις τάε κβον ντο στο Φάληρο

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωρισμένοι σε τρεις ομάδες βρίσκουμε από την ηλεκτρονική διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (θα μας βοηθήσει ο δάσκαλος ή η δασκάλα μας) τους κυριότερους κανονισμούς της, που έχουν σχέση με την υγεία, την εκπαίδευση και την προστασία του περιβάλλοντος.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

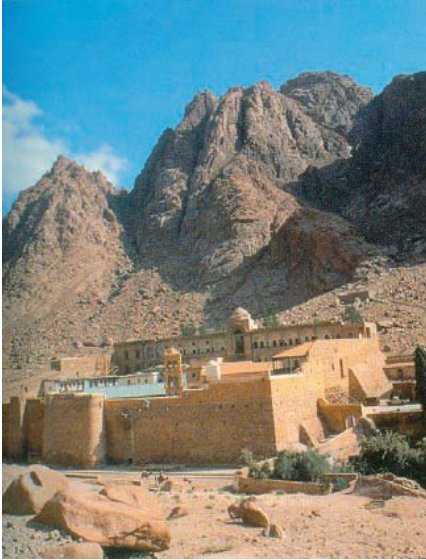
Για να επιτύχει τους στόχους της η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί ένα σύνολο δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων είναι και οι εξής:

- ✓ Κοινή πολιτική στους τομείς του εμπορίου, των μεταφορών, της γεωργίας και της αλιείας
- ✓ Μία πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος
- ✓ Προώθηση της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης
- ✓ Συμβολή στη επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας
- ✓ Συμβολή σε μία παιδεία και κατάρτιση υψηλού επιπέδου, καθώς και στη ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών-μελών
- ✓ Μία πολιτική στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη
- ✓ Συμβολή στην ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών
- ✓ Μέτρα στους τομείς της ενέργειας και του τουρισμού

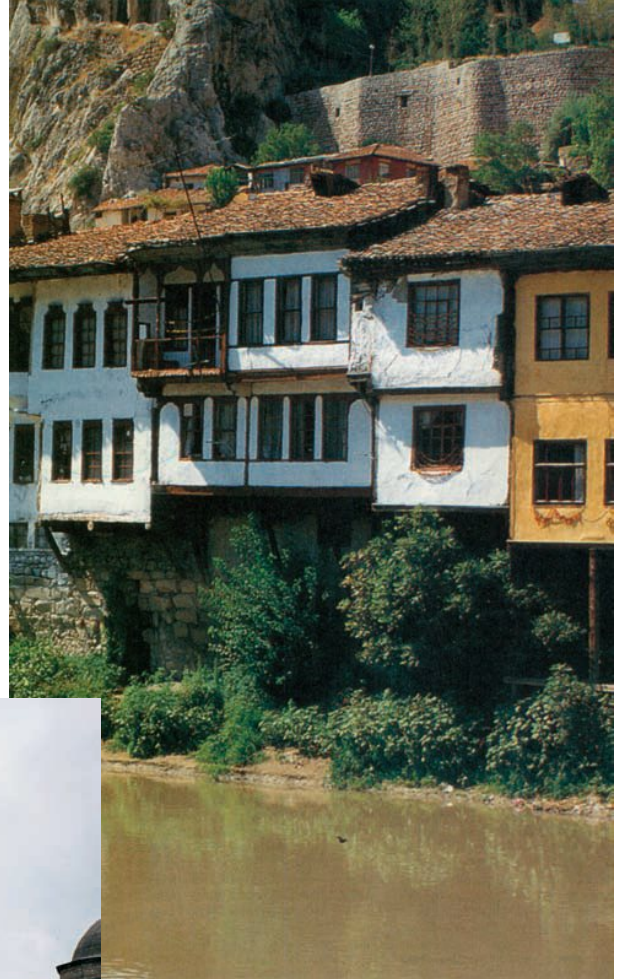
**ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ ΜΠΡΙΤΑΝΝΙΚΑ,
Τόμος 25, σελ. 154**

Δ΄ Ενότητα

Ελληνισμός εκτός συνόρων

**Εικόνα 44α. Η Μονή
του Σινά**

Εικόνα 44β. Αμάσεια

**← Εικόνα 44γ.
Η Αγία Σοφία,
Κωνσταντινούπολη**

Στην ενότητα αυτή θα μάθετε για:

- ✓ το φυσικό περιβάλλον και τους κατοίκους της Κύπρου
- ✓ τον Ελληνισμό της Διασποράς
- ✓ τις ελληνικές εστίες της αρχαιότητας

Κεφάλαιο 4ο

Κύπρος: το φυσικό περιβάλλον

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

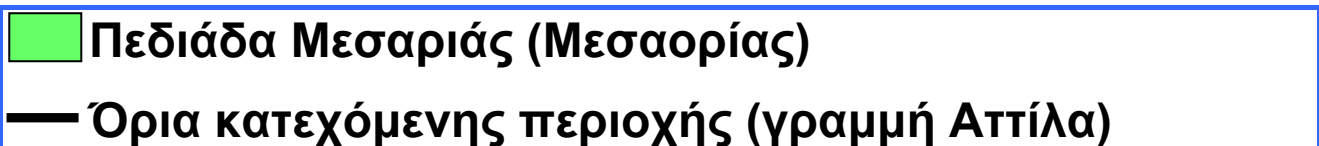
⇒ για τη γεωγραφική θέση και τα κυριότερα γεωμορφολογικά στοιχεία της Κύπρου

Παρατηρήστε τον παραπάνω χάρτη και προσδιορίστε τη θέση της Κύπρου ως προς την Ελλάδα. Μπορεί να θεωρηθεί η θέση της τόπος συνάντησης λαών από διαφορετικές ηπείρους; Σε ποιες ηπείρους είναι κοντά η Κύπρος;

Η Κύπρος βρίσκεται στην Ανατολική Μεσόγειο και είναι το τρίτο μεγαλύτερο νησί της μετά τη Σικελία και τη Σαρδηνία.

Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της Κύπρου είναι ορεινό. Νοτιοδυτικά υψώνεται η οροσειρά Τρόδος με ψηλότερο βουνό τον Κυπριακό Όλυμπο. Βορειοανατολικά υψώνεται η οροσειρά του Πενταδάκτυλου. Ανάμεσα στις δύο αυτές οροσειρές εκτείνεται η πεδιάδα της Μεσαορίας (Μεσαριάς). Υπάρχουν και άλλες μικρές πεδιάδες και εύφορες κοιλάδες στο νησί.

Εικόνα 44.2: Γεωμορφολογικός χάρτης της Κύπρου

Παρατηρήστε το χάρτη της εικόνας 44.2 και βρείτε μεταξύ ποιων κόλπων εκτείνεται η πεδιάδα της Μεσαορίας.

Ο οριζόντιος διαμελισμός της Κύπρου αποτελείται από πολλούς κόλπους, μία μεγάλη χερσόνησο και πολλές άλλες μικρές. Εντοπίστε τα στοιχεία αυτά στο χάρτη. Δείξτε και τις δύο μεγάλες οροσειρές της.

Το ποτάμιο σύστημα της Κύπρου αποτελείται από πολλά μικρά ποτάμια, τα περισσότερα από τα οποία έχουν τις πηγές τους στην οροσειρά του Τροόδους. Κατά μήκος των ποταμών οι Κύπριοι έχουν κατασκευάσει μικρά φράγματα και τεχνητές λίμνες, για να χρησιμοποιούν το νερό για ύδρευση και άρδευση.

Εντοπίστε τα ποτάμια της Κύπρου στο χάρτη της εικόνας 44.2 και βρείτε ποια από αυτά εκβάλλουν στον κόλπο της Μόρφου, της Αμμοχώστου και της Λεμεσού.

Το κλίμα της Κύπρου είναι μεσογειακό με θερμό, ξηρό καλοκαίρι και ήπιο χειμώνα.

Οι στίχοι του ποιητή Μαλένη παρουσιάζουν και μερικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το κλίμα της Κύπρου. Ας βρούμε τα στοιχεία αυτά, για να συμπληρώσουμε τα χαρακτηριστικά του κυπριακού κλίματος.

*Γη του ξεραμένου λιβαδιού,
Γη της πικραμένης Παναγιάς,
Γη του λίβα, τ' άδικου χαμού,
τ' άγριου καιρού των Ηφαιστειών,
χρυσοπράσινο φύλλο ριγμένο στο Πέλαγος*

Το κλίμα της Κύπρου ευνοεί την ανάπτυξη του κυπριακού δάσους, που είναι το σπουδαιότερο μέρος της χλωρίδας του νησιού. Τα δάση επιδρούν ευεργετικά στο έδαφος, ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη του τόπου και συμβάλλουν στην ψυχαγωγία των κατοίκων. Τα δέντρα που αναπτύσσονται είναι το άγριο πεύκο, ο κυπριακός κέδρος (ενδημικό είδος), ο πλάτανος, η λεύκα, ο ασπάλαθος, το κυπαρίσσι, η αγριοκουμαριά, η λυγαριά κ.ά.

*Εικόνα 44.3:
Το αγρινό της Κύπρου*

Στα κυπριακά δάση και ιδιαίτερα στο δάσος της Πάφου ζει το αγρινό ή μουφλόν, χαρακτηριστικό είδος της κυπριακής πανίδας. Είναι ένα ενδημικό είδος αγριοπρόβατου, που προστατεύεται αυστηρά από το Τμήμα Δασών της Κυβέρνησης της Κύπρου.

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωρισμένοι σε δύο ομάδες ας συγκεντρώσουμε περισσότερες πληροφορίες για την πλούσια χλωρίδα και την πολύ ενδιαφέρουσα πανίδα της Κύπρου. (Μη ξεχάσουμε το Αγρινό ή Μουφλόν).

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Κερύνεια, πόλη αγαπημένη...

Το θέαμα είναι μοναδικό. Ένας ζωγραφικός πίνακας ανεπανάληπτης τέχνης απλώνεται μπροστά στα μάτια μας. Όλα λούζονται στο φως του μαγιάτικου ήλιου. Η γαλάζια θάλασσα, τα δαντελωτά ακρογιάλια της Λάμπουσας και της Γλυκιώτισσας, οι καταπράσινοι κάμποι με τις ελιές, τις χαρουπιές και τις λεμονιές, οι βουνοπλαγιές με τα αγριολούλουδα, όλα ένα αρμονικό σύνολο χρωμάτων και σχημάτων. Και στο βάθος όνειρο γλυκύτατο, ξαπλωμένη ήρεμα στ' ακρογιάλι, η αιθέρια λεπτοκαμωμένη πόλη του Πράξανδρου μας περιμένει...

*Επιτροπή Δασκάλων Λεμεσού
«Δεν ξεχνώ και αγωνίζομαι», σ. 193-194*

Κεφάλαιο 45ο

Κύπρος: το ανθρωπογενές περιβάλλον

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ για τους κατοίκους της Κύπρου και τον πολιτισμό της

Εικόνα: 45.1: Πολιτικός χάρτης της Κύπρου

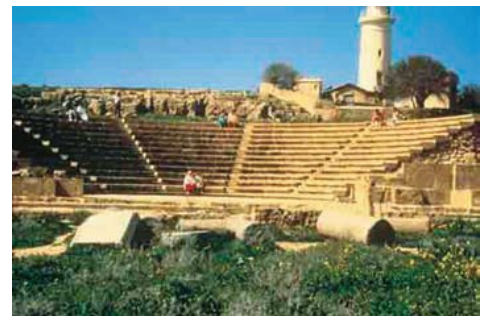
Ο παραπάνω χάρτης της Κύπρου περιλαμβάνει μια διαχωριστική γραμμή, η οποία καθορίζει την κατανομή του πληθυσμού της από το 1974 κι έπειτα. Ας συζητήσουμε μαζί για το διαχωρισμό των Κυπρίων που προκαλεί αυτή η γραμμή, η «γραμμή του Αττίλα».

Η σύνθεση του πληθυσμού της Κύπρου συνδέεται με τη μακραίωνη πολιτική ιστορία του νησιού. Επηρεάζεται μάλιστα από τη μορφολογία του εδάφους και από τις πολιτικές εξελίξεις, οι οποίες επικράτησαν στο νησί τα τελευταία 26 χρόνια του 20ού αιώνα.

Πριν από το 1974 το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Κύπρου ήταν οι Ελληνοκύπριοι, απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων. Αυτοί εγκαταστάθηκαν στο νησί μετά τον Τρωικό Πόλεμο και δημιούργησαν πόλεις σε όλη την έκταση του νησιού. Στο νησί κατοικούσαν και Τούρκοι, πολύ λίγοι όμως σε σχέση με τους Έλληνες. Οι Τούρκοι αυτοί ήταν απόγονοι των Οθωμανών στρατιωτών, οι οποίοι κατέλαβαν το νησί το 1571. Επίσης κατοικούσαν και οι Μαρωνίτες που ήρθαν από τη γειτονική Συρία και το Λίβανο, οι Αρμένιοι, απόγονοι μεταναστών που έφθασαν στη Κύπρο την εποχή του Βυζαντίου και οι Λατίνοι, απόγονοι των Φράγκων, των Βενετών και των Γενοβέζων που κατέκτησαν το νησί.

Εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, η Κύπρος γνώρισε τη φραγκοκρατία, τη βενετοκρατία και την τουρκοκρατία. Το 1878 η Τουρκία παραχώρησε την Κύπρο στην Αγγλία, η οποία κράτησε το νησί στην κατοχή της μέχρι το 1960, έτος κατά το οποίο η Κύπρος ανακηρύχθηκε σε ανεξάρτητη δημοκρατία.

Ο πολιτισμός, που αναπτύχθηκε στο νησί είχε έντονα τα χαρακτηριστικά του ελληνικού πολιτισμού, δηλαδή την ίδια γλώσσα, τα ίδια ήθη και έθιμα, την ίδια θρησκεία.

Εικόνα: 45.2:
Ωδείο Πάφου

Ας συζητήσουμε μαζί πώς στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού τα πολιτιστικά μνημεία καταστράφηκαν και η σύνθεση του πληθυσμού άλλαξε δραματικά ύστερα από τον Ιούλιο του 1974.

Η Κύπρος σήμερα, μέλος της Ενωμένης Ευρώπης, αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα συμβίωσης των λαών της. Μετά την εισβολή των Τούρκων το 1974 στην Τουρκοκυπριακή μειονότητα προστέθηκαν και οι έποικοι. Αυτοί είναι Τούρκοι που μεταφέρθηκαν από το εσωτερικό της Τουρκίας και εγκαταστάθηκαν στο νησί»

Η εισβολή υποχρέωσε τους Ελληνοκύπριους κατοίκους του βόρειου τμήματος του νησιού να εγκαταλείψουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους και να συγκεντρωθούν στις νότιες περιοχές. Διακόσιες χιλιάδες Ελληνοκύπριοι έγιναν πρόσφυγες μέσα στην ίδια τους τη χώρα, ενώ πολλές χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους ή έπαψαν να δίνουν σημεία ζωής (αγνοούμενοι).

Συζητήστε μεταξύ σας τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι, όταν ξαφνικά κάποιος τους υποχρεώνει να γίνουν πρόσφυγες. Τι θα έπρεπε να κάνει η διεθνής κοινότητα μπροστά σ' αυτή την αδικία;

Σήμερα στην Κύπρο το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού είναι συγκεντρωμένο στις μεγάλες πόλεις είτε λόγω της αστυφιλίας είτε εξαιτίας των πολιτικών εξελίξεων.

Οι μεγαλύτερες πόλεις της Κύπρου είναι: η Λευκωσία (η πρωτεύουσα), η Λεμεσός, η Λάρνακα, η Πάφος και η Κερύνεια.

Εντοπίστε τις πόλεις αυτές στο χάρτη της Κύπρου. Ποιες από αυτές, αν και δημιουργήθηκαν από τους Έλληνες, δεν τους ανήκουν;

**Εικόνα:45.3:
Λάρνακα. Ο δρόμος
με τις φοινικούδες**

**Εικόνα: 45.4:
Λεμεσός**

**Εικόνα: 45.5:
Μονή Κύκκου**

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Διαμορφώνουμε προτάσεις για μια ειρηνική συμβίωση των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων σήμερα.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Οι κάτοικοι της Κύπρου

Οι Έλληνες ήρθαν για πρώτη φορά στην Κύπρο τουλάχιστον 1400 χρόνια πριν από τη γέννηση του Χριστού. Εγκαταστάθηκαν στο νησί και έχτισαν πολλές πόλεις: τη Σαλαμίνα, την Πάφο, τη Λάπηθο, την Αίπεια, το Ιδάλιο και άλλες. Με τον τρόπο αυτό κυριάρχησαν στο νησί και με το πέρασμα των χρόνων η Κύπρος έγινε ένα ελληνικό νησί.

Οι Τούρκοι κατέκτησαν την Κύπρο το 1571 μ.Χ., δηλαδή 3000 χρόνια μετά τον ερχομό των Ελλήνων. Έφεραν στο νησί αρκετούς Τούρκους στρατιώτες με τις οικογένειες τους και κατοίκησαν στις πλούσιες περιοχές του νησιού.

Οι πρώτοι Μαρωνίτες ήρθαν στην Κύπρο από το Λίβανο τον όγδοο αιώνα μ.Χ. για να γλιτώσουν από τις αραβικές επιδρομές.

Οι πιο πολλοί Αρμένιοι ήρθαν στο νησί μετά τη μεγάλη σφαγή των Αρμενίων στην Τουρκία το 1915. Όλοι κατοικούν στις πόλεις και ασχολούνται με το εμπόριο. Οι κάτοικοι της Κύπρου ζούσαν αρμονικά για πολλά χρόνια, αλλά η κατάσταση άλλαξε με την τουρκική εισβολή το 1974, η οποία δημιούργησε πολλά προβλήματα στις σχέσεις των κοινοτήτων.

*«Γνωρίζω το περιβάλλον μου»,
Γεωγραφία Δ΄ Δημοτικού Κύπρου*

Κεφάλαιο 46ο

Ο ελληνισμός της διασποράς

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ για τους Έλληνες, που κατοικούν σε πολλά σημεία του κόσμου

Εικόνα 46.1: Η πορεία του Μ. Αλεξάνδρου

Η παραπάνω εικόνα παρουσιάζει στοιχεία για την εξάπλωση του ελληνισμού στα χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ας συζητήσουμε μαζί γι' αυτή την ικανότητα της ελληνικής φυλής να αναζητά το νέο και να δημιουργεί σε κάθε σημείο του πλανήτη μας.

Από την εποχή του Ιάσονα και του Μεγάλου Αλεξάνδρου οι Έλληνες αναζητούσαν νέους τόπους για να εγκατασταθούν. Εκεί ίδρυσαν πόλεις, ανέπτυξαν το εμπόριο και τις τέχνες και μετέδιδαν στοιχεία του πνεύματος και του πολιτισμού τους στους γειτονικούς

λαούς. Ακόμη και σήμερα, όταν οι Έλληνες εγκαθίστανται σε άλλα κράτη, αναπτύσσουν επιχειρήσεις, έχουν επιτυχημένη επιστημονική και κοινωνική σταδιοδρομία και εκπροσωπούν επάξια τη χώρα μας. Κατά την τελευταία δεκαετία, σχεδόν πέντε εκατομμύρια πατριώτες μας ζουν έξω από την πατρίδα. Αυτοί είναι οι Έλληνες της διασποράς ή οι Απόδημοι Έλληνες.

Συζητήστε μεταξύ σας σε ποιες χώρες γνωρίζετε ότι κατοικούν Έλληνες. Μιλήστε για τους συγγενείς σας που πιθανόν έχετε σε μία άλλη χώρα.

Οι σημερινοί Έλληνες της διασποράς, οι ομογενείς μας, αποτελούνται και από Έλληνες δεύτερης και τρίτης γενιάς. Είναι τα παιδιά και τα εγγόνια των Ελλήνων που έφυγαν από την Ελλάδα μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η πολύ κακή οικονομική κατάσταση της χώρας μας και οι πολιτικές διαφωνίες που επικρατούσαν, τους οδήγησαν στην αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής στην Αμερική, στην Αυστραλία, στη Γερμανία, στη Ρωσία και σε άλλες χώρες.

Εικόνα 46.2: Έλληνες στη Νότια Αφρική

46.3: Έλληνες στην Αγγλία διαδηλώνουν για το κυπριακό

Μπορεί οι ομογενείς μας να έχουν ενσωματωθεί στις κοινωνίες των χωρών που εγκαταστάθηκαν, δεν ξεχνούν όμως ποτέ τη μητέρα-πατρίδα. Η Ελλάδα σε κάθε δύσκολη στιγμή έχει συμπαραστάτες τα παιδιά της που ζουν μακριά. Με διαδηλώσεις, με ισχυρές παρεμβάσεις στις κυβερνήσεις των χωρών τους, δυνατότητα την οποία έχουν λόγω της οικονομικής και κοινωνικής θέσης τους, βοηθούν τη χώρα μας να αντιμετωπίσει τα σοβαρά προβλήματα που πολλές φορές παρουσιάζονται. Κύριος οργανισμός που συντονίζει την επικοινωνία με τους Έλληνες της Διασποράς και τις δραστηριότητες τους είναι η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού.

Ας συζητήσουμε μαζί με ποιους τρόπους η Ελλάδα πρέπει να βοηθήσει τους ομογενείς μας, ώστε και οι επόμενες γενιές να διατηρήσουν την ελληνικότητα τους.

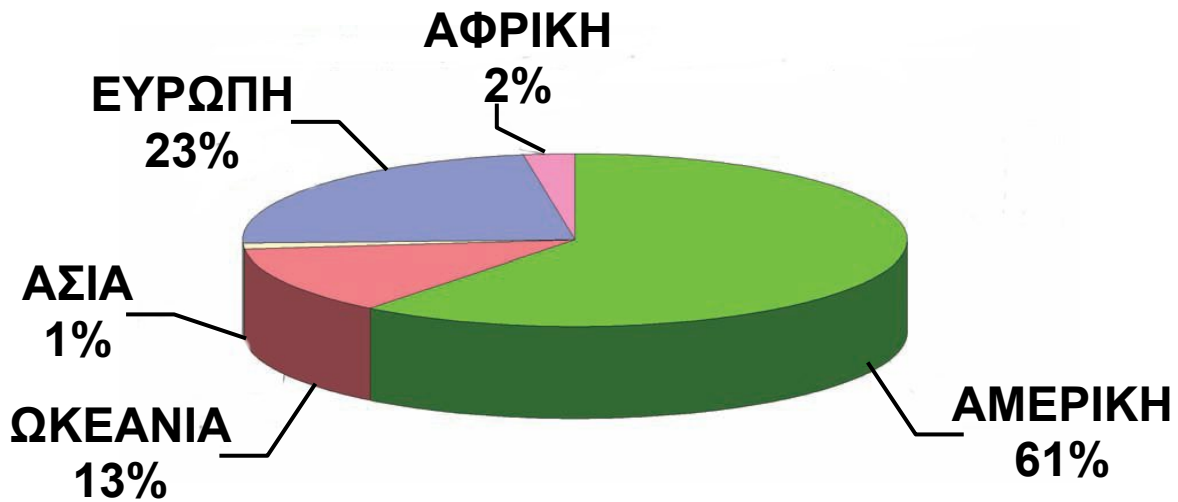

Εικόνα 46.4: 25η Μαρτίου στο Γιοχάνεσμπουργκ

Συζητήστε μεταξύ σας ποια από τα μαθήματα που κάνετε εσείς στο σχολείο σας θα πρέπει να διδάσκονται στα Ελληνόπουλα της διασποράς.

Πληθυσμιακή Κατανομή του Απόδημου Ελληνισμού

Εικόνα 46.5: Κατανομή του Απόδημου Ελληνισμού στις ηπείρους

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Παρατηρούμε την εικόνα 46.5 και ερευνάμε τους λόγους, για τους οποίους το μεγαλύτερο ποσοστό του Απόδημου Ελληνισμού είναι συγκεντρωμένο στην αμερικανική ήπειρο. Εκτός από τις πηγές που θα μας προτείνει η δασκάλα ή ο δάσκαλος μας, ας ζητήσουμε και τη βοήθεια των παππούδων ή των γιαγιάδων μας.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Ο Ελληνισμός του Πόντου στην αρχαιότητα

Οι Έλληνες πριν από τον 8ο αιώνα π.Χ. αψηφώντας τους κινδύνους πέρασαν στον Εύξεινο Πόντο και έφθασαν στις παράλιες περιοχές του αναζητώντας πολύτιμα μέταλλα, όπως το χρυσάφι. Εκεί δημιούργησαν μεγάλες πόλεις-αποικίες, την Ηράκλεια, την Τραπεζούντα, τη Σινώπη, την Κερασούντα, την Αμισό, τα Κοτύωρα κ.ά..

Οι πόλεις ιδρύθηκαν κατά μήκος ενός παράλιου δρόμου και απετέλεσαν κέντρα εμπορίου με το εσωτερικό της Μικράς Ασίας, με τους λαούς των παραλίων του Εύξεινου Πόντου και τους Έλληνες της Ελλάδας. Περικυκλωμένες από βαρβαρικά ιθαγενή φύλα απέκρουαν κάθε τόσο τις επιθέσεις τους χάρη στη δύναμη των όπλων και στην αίγλη του ανώτερου πολιτισμού τους.

**«Ο ελληνισμός της Μαύρης Θάλασσας» ,
Επτά Ημέρες**

Κεφάλαιο 47ο

Το ελληνικό στοιχείο στις αρχαίες ελληνικές εστίες

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇒ ορισμένα στοιχεία της ζωής των Ελλήνων στις αρχαίες ελληνικές εστίες, που βρίσκονται μακριά από την Ελλάδα

Εικόνα 47.1:
Γκαλιτσιανό, Ιταλία

Εικόνα 47.2.
Γκαρνί Αρμενίας. Ελληνι-
κός ναός 1ου μ.Χ. αι.

Ήταν ένα πρωινό ενός ταξιδιού στα χωριά της Νότιας Ιταλίας, τα παιδιά είχαν διάλειμμα στο σχολείο, μπήκα στο προαύλιο και άκουσα «ήντα είστε εσείς;» ρίγος με διαπέρασε, είναι πράγματι απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων...

Μαρία Σωτηράκου

Η εικόνα 47.1 και το κείμενο δείχνουν τη διατήρηση του ελληνισμού στις εστίες, που δημιούργησαν οι προγονοί μας, όταν αναζητούσαν μια νέα ζωή μακριά από την πατρίδα. Ας συζητήσουμε μαζί τα ελληνικά χαρακτηριστικά στοιχεία της καθημερινής ζωής των κατοίκων αυτών των περιοχών, τα οποία διατηρούνται για πολλούς αιώνες, παρόλο που οι άνθρωποι αυτοί μπορεί και να μη γνωρίζουν αρκετά στοιχεία για την Ελλάδα.

Σήμερα οι κάτοικοι των αρχαίων ελληνικών εστιών σε πολλά σημεία του πλανήτη μας γνωρίζουν από τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους ιστορίες για μια όμορφη πατρίδα. Έχουν ακούσει για ένα όνειρο επιστροφής που ποτέ δεν πραγματοποιήθηκε και αυτοί εξακολουθούν να τραγουδάνε τα τραγούδια της πατρίδας αυτής και να χορεύουν τους χορούς της.

Εικόνα 47.3: Χάρτης κατανομής των αρχαίων ελληνικών εστιών. (ακολουθούν τμήματα του χάρτη σε μεγέθυνση)

Σημείωση:

Οι μικρότεροι χάρτες α, β, γ που ακολουθούν αποτελούν μεγεθύνσεις του χάρτη της εικόνας 47.3, όπου φαίνονται οι ελληνικές εστίες κατά την αρχαιότητα.

Μητροπόλεις	●	Αχαϊκή Αποικία	●
Ιωνική Αποικία	●	Αιολική Αποικία	■
Δωρική Αποικία	■		

Το ελληνικό κράτος, με την πραγματοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων και την αδελφοποίηση των πόλεων μεταξύ τους, προσπαθεί να διατηρήσει την επαφή με εκείνους τους Έλληνες, οι οποίοι δεν είναι Έλληνες της διασποράς, αλλά «σύγχρονοι Έλληνες της αρχαιότητας».

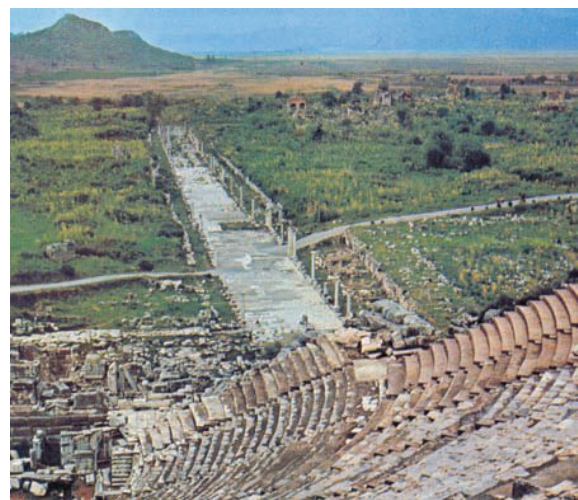

Το σχολείο σας αποφάσισε να αδελφοποιηθεί με ένα σχολείο της περιοχής της Αρμενίας, όπου υπάρχουν ελληνικές εστίες. Συζητήστε ενέργειες που θα προτείνετε σ' εκείνα παιδιά, για να διατηρήσετε μια σχέση σταθερή και αδελφική.

Η Αλεξάνδρεια και η Έφεσος είναι δύο από τις αρχαίες ελληνικές εστίες. Ας συζητήσουμε μαζί τα ελληνικά στοιχεία, τα οποία εξακολουθούν να υπάρχουν στις πόλεις αυτές με το πέρασμα των αιώνων.

Εικόνα 47.4: Η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Εικόνα 47.5: Η αρχαία Έφεσος

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Όλοι μαζί συγκεντρώνουμε τραγούδια και φωτογραφίες από τις αρχαίες ελληνικές εστίες, ώστε να φτιάξουμε κολάζ για τη ζωή των «σύγχρονων Ελλήνων της αρχαιότητας».

Περιεχόμενα

Γ' Ενότητα: Το ανθρωπογενές περιβάλλον της Ελλάδας (Συνέχεια από το 2ο τόμο)

Οι πόλεις της Ελλάδας	5
Η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας	10
Τα γεωγραφικά διαμερίσματα και οι περιφέρειες της Ελλάδας	15
Οι νομοί της Ελλάδας	21
Η αγροτική παραγωγή στην Ελλάδα	28
Η κτηνοτροφική παραγωγή και η αλιεία στην Ελλάδα	34
Ο δασικός και ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας	39
Η βιομηχανική παραγωγή στην Ελλάδα	44
Οι υπηρεσίες στην Ελλάδα	50
Οι συγκοινωνίες στην Ελλάδα	55
Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	61
Η σημασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης	66

Δ' Ενότητα: Ελληνισμός εκτός συνόρων

Κύπρος: το φυσικό περιβάλλον	72
Κύπρος: Το ανθρωπογενές περιβάλλον	77
Ο ελληνισμός της διασποράς	82
Το ελληνικό στοιχείο στις αρχαίες ελληνικές εστίες	87

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.